

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 58

2020

მთ. რედაქტორი

ნანა ჭირაქაძე

პოეტი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
ნამდვილი წევრი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბოუსაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-865-6 (58 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გურაალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული კოეზიის რაინდის, საქართველოს გურაალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაურებატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დესკანის მედლისა და „დიოსკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გურაალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიუნტის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრემიუნტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიკომეული, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიოსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვრედიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეულზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდალული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩენის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დედამევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად შეხვდი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიმრ

(გაგრძელება)

სამშობლოს სიყვარული პოეტის შინაგანი მრწამსია. მამულის განახლება და ბედნიერი მომავალი – სიცოცხლის მიზანი.

პოეტს კეთილშობილური სურვილი ასულდგმულებს – სიკვდილამდე და სიკვდილის შემდეგაც მამულში იყოს და იღგეს ბურჯად მისი დიდებისა:

*

„ვით უბადრუკი ჟამთა დინება,

წარმავალია

ქვეყნად ყოველი

და დრო არ გვრჩება

საკუთარი ბედის გლოვისათვის,

მავრამ...

მე მტკერისპირ ვიდგები,

ვით სვეტიცხოველი,

ქართულ მიწიდან ფეხს არ მოვიცვლი“.

ლექსი „მღეროდე გულო“, მანამ დაიწერა, სანამ თბილისში უგუნური ძმათამკვლელი ომი ატყდებოდა, რომელსაც მართლაცდა დამსობილთა და დაურღმილთა უბადრუკი დღეები მოჰყვნენ. პოეტი აღფრთოვანებულია „ბოროტების იმპერიის“ რღვევით და გულში იმედი ჩაესახა, რომ მამადავითის ნაკურთხი ტაბლა ტკბილად შეგვერგებოდა დედის რძესავით. „მღეროდე გულო!“ პოეტი სადღაც მარადისობის ცივ სიჩუმეს შეერთო ვაით! შენც სევდით სავსე დაცაღვე კათხა და ახლა იცი მიდიხარ საით“ – ამბობს პოეტი.

ვაჟა ეგრისელის ლექსი „მღეროდე გულო“ ისტორიაში შევა როგორც გულში იმედნასახული საქართველოს უცაბედი ამომღერება, რომელსაც დიდი ხნის არსებობა არ აღირსეს გარეშე მტრებმა და მოღალატეებმა.

პოეტის რწმენით ეროვნული საქმეები თანამედროვეობის სახელით უნდა კეთდებოდეს. იგი უმღერის ქართველი დედის ხსოვნას ლექსით „ასინეთ“. ლექსი დაწერილია ავტორისათვის დამახასიათებელი ჩვეული ოსტატობით და მკითხველს დიდ ესთეტიკურ სიამოვნებასთან ერთად მორალურ ნეტარებას განაცდევინებს.

პოეტი უინვალის სამარხებში მიძინებულ ცხრა-მეტი შვილის აღმზრდელ, ძუძუმადლიან ქართველ

დედას – ასინეთ შავერზაშვილს ეფერება, საალერ-
სო სიტყვებს არ იშურებს და ეუბნება:

*

„...აღსდევ!

ზარს დაჰკარ! გამოადვიდე,

მიძინებული ქართველის დედები.

ქართველ ვაჟკაცში გული არა, მზე და ნაღმი

ძევს –

მიდიელების,

შუმერების,

ძველი ხეთების,

ვართ უდრეკელნი, თან მიამიტი,

ზოგჯერ თვით ღმერთთან ვიცით შებმა და

შეჭიდება.

როგორც არასდროს შვილი ცხრამეტი

დღეს, საქართველოს უფრო სჭირდება“.

საქართველოს ქართველ დედათა ძუძუს მაღლი
გადაარჩენს – ასეთია რწმენა პოეტისა.

აქ უნებურად მახსენდება ლექსი „ვიოსა“, რომე-
ლიც ხალხურ მოვტივზეა აგებული და რასაც აძლი-
ერებს ვაჟა ეგრისეული სახისმეტყველება და
ტკბილხმოვანებას ანიჭებს სასიმღერო სტილი. ეს
ლექსი პატრიოტული სულისკვეთების ლექსია.

*

„ცივი წარსულში მეგულვი, განთებს ქამის ბულული,

გიდგას ფაცხა მეგრული, დარდით გადახურული.
და კანკალებს სიცივე... მტერთან ომი მოიგე.
თვალში შემომციცინებს შენი ტურფა თოლიგე.
ვოისა,
ვოისა,
შენ უხსოვარ დროისა“.

ლექსის შუაგულიდან ოსტატურად შესრულებული ჯვარედინი რითმის სიტკბო მომდინარეობს.

აქვე მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ადენიშნოთ, რომ ვაჟა ეგრისელი მარტო მინიატურული ლექსების ხელოვანი როდია, იგი დიდ ძარღვიან, ტანში ჟრუანტელის მომგვრელ შაირებსაც არანაკლები ხელოვნებით წერს. („გამარჯვების კანტატა“, „შავლეგო“, „ასინეთ“ და სხვ.).

„გამარჯვების კანტატას“ აგრძელებს, აღრმავებს, აფართოებს და ამადლებს პოეტის ლექსი „საქართველო“. მის მხოლოდ ერთ ნაწევეტს შემოგთავაზებთ:

*

„...სიყვარულს და სითბოს თესავს დღე დწყნარი
და ღამე ჩუმი,

წარსულიდან გვითვალთვალებს ცურტაველი და
მერჩულე.

ვარსკვლავს წყვეტს და მთვარეს წუნობს ქართვის

ყველა ღამაზმანი

და დიდ რაინდს – რიონს ეტრფის ტანწერწეტა
ალაზანი“.

ასეთივე ლექსია „ძაბრალე“, რომელიც ჰუმანიზ-
მისა და კეთილშობილების დიდებულ აპოთეოზად
გვესახება.

პროფესორი აკაკი თოფურია აღნიშნავდა
„სტრიქონებს შორის დარჩენილ არეებში ფეთქავს
ყოველი ჭეშმარიტი პოეტის მგრძნობიარე გული, ბუ-
ღობს აზრის უხილავი ნაპერწკალი“.

*

„მოდის...

არ მოდის...

და გვწყინდება მზისკენ ყურება

და ჩვენ ყოველდღე ნამცეც-ნამცეც

ჩვენი სიცოცხლე

მიგვაქვს სიკვდილის დასაპურებლად“.

ვაჟა ეგრისელის ლექსი სინათლეა, რომელიც
ასხივოსნებს ყველას და ყველაფერს, რომელსაც
ადამიანის გამაკეთილშობილებელი ძალა შესწევს.

სასწაულებს ახდენს ვაჟა ეგრისელის უსამანო
ფანტაზია. მისი ფიქრი, განცდა და გრძნობა. პოეტის
ლექსი განიცდება როგორც სულის დღესასწაული,
როგორც გულის სინათლე ეროვნული მოწოდების
მქონე შემოქმედის აზრი ისწრაფვის სინათლისაკენ,
რომელიც განთიადთანაა წილნაყარი, რამეთუ:

*

„უამს მიმწუხრისას შავი ყორანი,
მთებს გადაუფრენს ფრთებით

სიკვდილის,

შუბლს შეიკრავენ კლდეთა ტინები.
ღამე მოზიდავს მთვარეს მშვილდივით,
ცას მნათთა სისხლი დაედინება“.

*

„აღბათ მალე ელვასავით,

როგორც წმინდა სამეული,

უამს შეაკრობს

მზის უკუნი,

რადგან ქართველის ცა მოელის –

პოეტს,

სულ სხვა საუკუნის“.

ღიას, სულ სხვა საუკუნის პოეტის ლექსი – სინათლე ადამიანის სულში იხედება და ამოაქვს ძვირფასი მარგალიტები:

*

„იყო სერობა...

თითქოს წინადღეს –

დიდი სინათლით თვალებს ვივსებდით

და შორს, სიჩუმის ფსკერზე ბრწყინავდნენ

ხვიაგარსკვლავთა საბრძანისები.

ზარს არისხებდნენ...

არ ჩანდა მრევლი,
ლოცვა ეფინა ირგვლივ ხავერდად,
და შენს თვალებში ჩამდგარი ცრემლი,
მეგონა, უცებ დაგაბრმავებდა,
გადმოგვცქეროდა ცა მნათესავით,
სიმაღლეს ცისას წუხდა ქვეშეთი,
შენ სიხარულის ცრემლებს თესავდი
მე სიყვარულით განუგეშებდი.
ფეხებზე გეცვა მთვარის ქოშები,
თვალებში გედგა ბრწყინვა ოქროთა,
იაგუნდებით და ზარხოშებით –
მზე სიჩუმეში მოჯადოქრობდა,
და ღამის ყელზე წითლად ჩამოშლილ –
მამლების ყივილს ისევ ისმენდა,
ჩვენ კი ვიდექით, ვით უდაბნოში
მწყურვალნი, სავსე ოაზისებთან.
ოქროდ ჭედავდა ღამე ხვაშიადს,
ბაჯადლო ოქროდ, ვით ოპიზარი.
ეს იყო სიზმრად...

მაგრამ ცხადშიაც
მეორდებოდა ტკბილი სიზმარი“.

მართლაც, პროტის ყოველი ლექსი ტკბილი სიზმარივითაა, რომელიც ცხადშიც მეორდება, ყოველი ლექსი ახალი თავგადასავალია, ახალი ნოველაა,

რომელსაც აქვს ნამდვილი დასაწყისი, როგორც მწეიდ, მზიან ამინდში ზღვის აბობოქრება და შმაგი ქარიშხლის მოვარდნა. ცისა და მიწის წაკიდება და მამლის ყივილით მოვლენილი ახალი დროის სილამაზე. სულის სიღრმიდან იმზირებიან საოცარი ხატსახეები. პოეტი ვაჟა ეგრისელი არასოდეს არ დგას ერთ ადგილზე. მუდამ მოძრაობს და მისთვისაც მთელი ქვეყნიერება ცვალებადია, ახალი, რომელსაც ახალი პოეტური ფერები სჭირდება.

„კოლხური ფსალმუნებისა“ და „იქმენ ნათელის“ ავტორისათვის თვითშემოქმედებითი აქტი ბრწყინვალე ასპარეზია საკუთარი იდეალების განმახორციელებლის ბოლომდე შეცნობისა, ხოლო უფალთან მიახლოების განცდა მისთვის გზაა სულიერი კათარზისისა და ადამიანად დარჩენისა...

*

„საუკუნეთა ნაპირს ასკდება
და ჩემს ბობოქარ მკერდზე
ხმიანებს,

ზვირთთა კი არა,
ფიქრთა ზვინები.
ქარს მინდობილი ვარ ოკეანე,
თვალებში დედამიწა –
ჩამშტერებია დაჟინებით“.

გაზაფხული ათოვს ყვავილებს

პოეზია და სიცოცხლე ვაჟა ვერისელისათვის განუყოფელი ცნებებია. მას საკუთარი კრედო და იდეალები აქვს. პოეტის გულიდან, როგორც უფლის ხელით მოწნული მზისფერი ბუდიდან, აფრენილი ლექსები ერთ დიდ გუნდად ერთიანდებიან და იქმნება მშვენიერი ციკლი „გაზაფხული“, როგორც სინათლისა და სიცოცხლის უმრეტი წყარო...

ადამიანის სულის უკვდავებას, ადამიანის ფიქრსა და რწმენას ასახავს პოეტის ლექსები, რომლებიც ჩვენი უმშვენიერესი ბუნებისა და მხატვრული გამოცდილების ბედნიერი შერწყმაა. პოეტის თამამი თვალი გასაოცრად ჭკრეტს ბუნების თვალწარმტაც მშვენიერებას. სწორედ ბუნების ყველაზე უფრო გამორჩეული დრო – გაზაფხული მისი შემოქმედების ერთ-ერთ უპირველეს თემად იქცა. როგორც მინდვრის ყვავილები და ვარდები შემოიტანო სახლში, ისე შემოაქვს პოეტს ჩვენს სულში ბუნების პირველყოფილი სიტურფე და მისი ლირიკული პერსონაჟიც გაზაფხულის სიყვარულით მთვრალი დაბარბაცებს. ბუნებისა და ადამიანის ურთიერთკავშირი პოეტის გატაცების ძირითადი თემაა და მისი ლირიკული ლექსებიც სიცოცხლის მომნიჭებელი შუქით გვათბობენ, გვეაღვრებენ და თავბრუს გვახვევენ:

ცეცხვს უკურადღებას, რომლითაც სიცოცხლისა და უკვდავებისაკენ სწრაფვის ტენდენციას გამოხატავს.

ზაფხული (ძველი ქართულით გაზაფხული) საღრმთო სახელია. „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე (ფრ.64651). ხოლო ცნობილი პროფესორი ტიტე მოსია წერს: „მოსვლათ იესუ ქრისტესი ვითარც ზაფხული“.

პროფესორი ლუარა სორდია წერილში „გაზაფხულის პოეტური ფორმულა გ.ტაბიძის შემოქმედებაში“ აღნიშნავს: „ადრიანი გაზაფხულის, იმედით, ხარების სიხარულით, ყინულის ლოდების გადნობის მოლოდინით ცხოვრობდა პოეტი და გაზაფხულის სიმღერების უნაზეს მუსიკას გვაგრძნობინებდა მისი პოეზია“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზია მახლობელი და გასაგებია თითოეული ქართველისათვის. მისი ლექსები მშობლიური მიწა-წყლის სიყვარულითაა გამთბარი და არ მეგულება სხვა ვინმე ისეთი, აუღელვებლად რომ არ შეძლოს ამ ლექსის მოსმენა:

*

„მიდამო მერცხლების ჭიკჭიკით,
ო, ალბათ,
სულ მალე გათბება,
და ათას სიხარულს გვპირდება,
ტყემლების ქათქათა ბაფთები,

ნუშის თეთრ მკლავებზე
აცრილი კვირტები“

მე მგონია, პოეზიაში ძნელია უფრო უკეთესად გამოიხატოს გაზაფხულის მოვლინების მომხიბვლელი სურათი. ეს ლექსი ბუნების უმშვენიერესი საგალობელია და პოეტმა თავისი ჯადოსნური კალმის მოსმით ბუნების ფერებს მეტი ელვარება მიანიჭა და ადამიანურ იმედს, ხვალინდელი დღის მოვლინებას გვაზიარა.

ვაჟა ეგრისელმა გაზაფხული პოეტურ კრეფოს დაუკავშირა. დიახ, მისი პოეზია ეს ორი ქვეყნის განსახიერებაა სიცოცხლის დამამკვიდრებელ იდეაში – გაზაფხულში, რომლითაც იწყება სიცოცხლე ამ ქვეყნად. პოეტის ჯადოსნურ გენიას მართლაც ძალუძს დედამიწაზე სიცოცხლის ხე ააშრილოს და პოეზიის უჩვეულო ყვავილებით გააბრუნოს მკითხველი. ვაჟა-ფშაველას შემდეგ არავინ ისე არ მისულა ბუნებასთან, როგორც ვაჟა ეგრისელი და ამიტომაც თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელის ბუნების ფენომენი, მისი განუმეორებელი ხილვები და მეტაფორული სახეები თავად დიდი პოეზიაა. პოეტის ლექსები თავიდან ბოლომდე ბუნების იდუმალი მშვენიერებით ბრწყინავს. „ვაჟა ეგრისელის ლექსები ცხოვრებისეულ გზა-ბილიკებს გვინთებენ, თვალსაწიერს გვიფართოებენ, ზოგჯერ შეუცნობელში ჩაგ-

ვახედებენ ხოლმე და მისი შეცნობის !ინს შეგვინთებენ.

პოეზია სიცოცხლეა და მართებულად მიუთითებდა დიდი ბელინსკი: „პოეზია უფრო მეტად წარმოადგენს სიცოცხლეს, ვიდრე თვით სინამდვილეს“.

„მარადიული სიცოცხლით დაჯილდოებული კითხვის – რა არის პოეზია?“ – „ზუსტი და ნანატრი პასუხი“ თვითონ პოეზიაა, ანუ ესა თუ ის პოეტური ქმნილება“.

სინამდვილეში მოწყენაცაა და დარდიც, დიდი ტკივილი გამოწვეული სასურველის დაკარგვით და არდაბრუნებით. პოეზიაში ამის გამოსახატავად ვაჟა ეგრისელი ბუნებაში ეძიებს ადამიანის ადგილს და ჩასძიებია იმ დაფარულს და იღუმალს, რაც მისი შემოქმედებისათვის არსებითი და აუცილებელია.

ვაჟა ეგრისელის ლექსი ისევე როგორც ყველა ჭეშმარიტი პოეტისა, მკითხველთან უშუალო კონტაქტებისას ქმნის აბსოლუტურად თავისუფალ შთაგონებას, აქ თითქოს გული დაიგულა, რადგან პოეტის გული ის ტაძარია, რომელიც ნუგეშითა და მოწყალებით გვმსჭვალავს და ჩვენს ფიქრებს, ოცნებებს აყენებს უდიდეს განზომილებათა წინაშე, სულითა და ხორცილთ გვასპეტაკებს და გვამზადებს იმ განზომილებათა შეცნობისათვის, რითაც მეოცე საუკუნის ადამიანის ფილოსოფიური აზრი არის შეპყრობილი.

ეგრისელის მიერ შექმნილ სიმბოლურ სამყაროში გაზაფხული მშვენიერებისა და სიცოცხლის ემბლემაა. მოვარდნაა ვნებების, გატაცებების, გაზაფხული – მეხის ხმით გვაუწყა პოეტმა და დასრულებული მხატვრული სურათი მოგვცა:

*

„დაირტყეს გულზე ზვავთა მჯიდები
და მიატოვეს ჭიუხიც,

ეხიც,

ჩანჩქერებმა და დაიწვიტეს ყინულის ნერვი.
სიჩუმის ციდან დაცურდა

მეხი,

მისმა ავმა ხმამ გაბზარა ცის –

ვეება ქვევრი“.

(„აპრილი მთაში“)

პოეტი ბუნებასთან მიმართებაში ფილოსოფისია, ვიდრე პოეტი. მისი ბუნება ადამიანის განწყობილების ადეკვატურია და, ასე გვგონია, ვაჟა ეგრისელის ლირიკული პერსონაჟი ბუნებას თითქოს თავისი არსებიდან ასხივებს. გაზაფხულის პირველი მახარობელის ია-იას ღიმილით გვესალმება, ჯადოსნური აბლაბუდასავით ქსოვს საკუთარ ოცნებათა, ფიქრთა და ზრახვათა მსგავს სამყაროს:

*

„ბაღში,

ოქროსფრად დალაღდაწული,
ნორჩი ატმის ხე შემომეფეთა,
შეერთა უეცრად,
როგორც ქალწული.

თეთრი,

პატარა მხრები აწურა
და აღისფერმა გადაუარა“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში გაზაფხულის დროს მძაფრდება სიყვარულისა და დიადი გრძნობების დელვა – ერთდროულად დგება კაემნისა და სევდის წუთებიც, მაგრამ იწყება სიყვარულით თრობა და ხანძარივით აბობქრებული გული ატორტმანებს სისხლს, რომელიც მარადიულად ჩქეფს, როგორც გრძნეული ძალა სიცოცხლის დამკვიდრებისა:

*

„გულისხეთქებით ჩამორბიან ნაკადულები,

სივრცეს აფხიზლებს

გრიადი მესთა,

მოჰყავთ სიმწვანე და გაზაფხული.

წუხს სილამაზე

ჯერ არნახული,

სულთმობრძავ თოვლის ქათქათა ფერხით“.

გაზაფხულის სილამაზით აღფრთოვანებული პოეტი ქმნის მეტაფორების სამეფოს და უცნაური ფერებით აჭრელებულ სამყაროში იღუმალი და სასწაული ძალის წყალობით მუდამ ამაღელვებელი ფანტაზიის წიაღში ეძებს ჩვენთვის უცნობს, მაგრამ მაინც მახლობელს და მთელი არსებით გვაუწყებს ცისკრის მოვლინებას, რომელიც სამუდამოდ ენთება ჩვენს სულში, როგორც კეთილშობილების, რაინდობის, სათნოებისა და სიყვარულის სიმბოლო.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში გაზაფხული ბუნების საჩუქარია, ღმერთის ნაბოძებია, გაშლილი მარჯვენა ხელის გულია, შუბლზე მიდებული – მაგიური ღოცვის უტყუარი პოზა... პოეტმა თავისი დაბადებაც გაზაფხულის სურათის აღწერით გვამცნო და ნამდვილი პოეზიის ძღვეამოსილ სიტბოს გვაზიარა:

*

„მზის შესაყრელად მოდიოდა გუნდი
მთიებთა,

ცის და სინათლის ჩუმი დაღადით.

იდგა სიცოცხლე და სიხარული.

მთვარის ჩქერალში

სივრცეები ხელპირს

იბანდნენ:

როს გამთენიის ვარსკეველავების ატყდა ჟღარუნი,
მე დავიბადე!“

„რაც მხატვრულია, იგი მრავალსახეობრივია და ნიუტონის ბინომივითა და არქიმედეს კანონით ზუსტად ვერ ჩამოყალიბდება. მხატვრული მრავალსახეობა მიიღწევა ეპითეტების, შედარებებისა და მეტაფორების საშუალებით, გამდიდრებით სათქმელისა და მისი განსურათებისა. ეპითეტი, შედარება და მეტაფორა – ეს არის მხატვრული სახე, ვიწრო გაგებით, ხოლო განსურათება არის იგივე მხატვრული სახე ფართო გაგებით“.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ვერისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

* * *

გამოწყობილი ცისფერ ჩოხაში
თავს მაწონებენ
ქედები ლიხის
და გზა და ფიქრი დასავლით ილტვის.
ვხედავ: პატარა მდინარეში,
ვით ყვინთავს იხვი,
და ჩემთვის ვფიქრობ,
აღბათ წყალში
დაექებს სიკვდილს.

1984

წიგნი „მოლოდინო“

მნათნი ინთებიან შორი-შორად

და ღრუბელი

წვერს იღებავს ინით.

ცოვა,

მე კი მოგონებით ვთბები.

ღმერთო ჩემო!

მეცხრე ცაში ფრენით,

ჩემს სიხარულს დაეღალა ფრთები.

1988

* * *

ბატებს ყაყანით უნდათ დაღუპვას
გადაარჩინონ ღამე
რომივით.

სივრცეს მგლისფერი ისევ ედება
და ბნელს წუთები
კვლავ აქვს დათვლილი.

შორს,

დაწინწკლული

მნათობების სისხლის

წვეთებით,

მთვარე ჰკიდია ქრისტეს კვართივით.

1968

მუსხეთ-ჯავახეთი

გარდასულ დღეებს ჭიხვინებდნენ
ყალყზე შემდგარნი,
მთები და მწუხრი
ბარად მოჰქონდათ,
უფრიალებდათ ნისლში ფაფარი
და ბილიკები აჩნდათ,
როგორც ნამათრახალი
თათარ-მონგოლთა.

1973

კოლხური თეთრი

შავი ზღვისკარად,
კოლხეთში ვიშვი
და ქარიშხლთან სიმღერებს ვჩემობ,
რადგან მოწყალებ
ისევ მყავს ღმერთი.
ვითარც შემეძლო,
შენთვის მოვჭერ,
მამულო ჩემო, –
– აჰა, ჩემი კოლხური თეთრი.

1968

* * *

ხანჯლებს მირჭობენ წარმოქცეულს
სასაფლაოზე,
როგორც ქისტები ზვიადაურს,
დღეები მკლავენ,
და მე ვყვირივარ: არ მომკვდარა,
არა და არა!
თუმც ნათლად ვნახე:
მოგვხვია მკლავი
და ჩაგისუტა სიკვდილმა წყნარად.

1966

სანამ

სანამ ღმერთი ნათელს დილის
მიგზავნის ვით
დედის წერილს,
აღარ მჯერა მე სიკედილის,
აღარ მჯერა ბედისწერის.
ცა როცა მზეს დამიმალავს,
შენი სილამაზით
მთვრალი,
ო, მამულო!
იქ მიმავალს,
აქეთ დამრჩება თვალი.

1964

ზვაობდნენ წლები

ზვაობდნენ წლები...

ბუღრაობდნენ

საუკუნენი,

მაგრამ ქართლის სულს მფარველობდა

თვით ზეციერი,

და ჩემი გრემი,

ოშკი,

საფარა,

შადიმანივით უამმა ცბიერმა

წარსულის მტვერით,

ვერ იქნა და

ვეღარ დაფარა...

1961

ხორბის ღამბაზე

როდესაც ღამე შავი ჩოხა-ახალუხიდან
ამოსწევს მთვარეს,
ვითრცა ყამას,
მაშინ ღამბაზე მჯდარი წყლის პირას,
ვხედავ ღრმად მოხუცს
ჩემს საწყალ მამას,
ხსოვნით დახურულ წარსულიდან
მოწყენით მზირაღს.

1966

* * *

ჰალელუია!..

ენაცვლება მწუხრი
განთიადს.

მივალ...

და ვიცი თუ რა მომელის.
დღეთა სიმღერა მიჩანს გედებად
და როცა ჩემთვის დაღამდება
სამარადისოდ,
წამსვე უცნობი –
დღე გათენდება.

1981

* * *

განათდა სივრცე –
მიგვანიშნა
ყოფნა უფალმა,
მერე არყოფნის აიფარა მტკვერი და ნისლი.
ზღვის მკერდზე შიშის ანთო ბორცვი.
და... ზეციური
მთვარის მშვილდით
ელვარე ისრებს,
წვიმის ქურდ ღრუბლებს სტყორცნის
და სტყორცნის.

1976

* * *

ვით ლოკოკინა დალოდავს ხსოვნა,
არყოფნის გზაზე
დაწვევია იაკოს, ოფა,
გადავიწყება დადის ჩუმი და შემპარავი.
თუ ახსოვს,
ახსოვს აქ ჩუმი ყოფნა
ამ ჭანჭყს და
ჭაობს,
და სხვას არავის.

1977

დროს ერთი წვეთიც არ ემატება

გვეალმასება მზე –

სიშორით ტანდაკორძილი,

– ქრება?

რას ბრძანებ,

უსახლეროა

მისი ნათება.

თუმც შიში მაინც

ლიბრგადაკრულ

თვალეებს აცვეცებს,

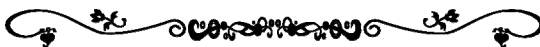
და დროც ბობოქრობს,

მაგრამ წვეთი

არ ემატება

და არც აკლდება ერთი ნამცვეცი.

1961

მოულოდნელი სიხარული

ზეესმა კი არა,
სიხარულის ლეგა არწივმა
მეც გამიტაცა ვით განიმედე,
მერე ცივი ფრთა გამკრა რატომღაც,
წამსვე წუხილი მომეახლა,
ვითარც იმედი,
ფოლადის მხრებზე ხელი დამკრა
და მიმატოვა.

1978

და ახლა მტკვარი...

კრწანისის ველზე –

მწუხარებად

დგას ობელისკი

და არაგველთა სისხლისფერი

ყაყაჩო ჰყვავის.

ჟამი კი ცაზე –

მზის ცალ ბორბალს

კვლავ მიაგორებს...

და ახლა მტკვარი,

მღვრიე და შავი,

ჩემი სამშობლოს –

ბედუკულმართ წარსულს

მაგონებს.

1961

სოფელში

მოიპარება ბინდი

და ველს –

მწუხრისფრად ხატავს

ზოგან შაფერსაც აღვრის...

ხეზე ისევ ზის კატა,

და ისევ უმზერს

ძაღლი.

1959

თუთები

მოშიებიათ აბრეშუმი

უმწეო ჭიებს

და მოხუც დედას მიაქვს მათთვის

ფოთლების ფუთა.

უყვარს?

კი უყვარს,

კაცმა რომ ჰკითხოს,

და მოშრიალე პატარა თუთებს,

ასე ჰგონია,

აბრეშუმი აცვიათ თითქოს.

1967

არსად არა სჩანს ის ღვთაებრივი

ღელავს ნაპირი უნაპირობის,

დღეს წაუღეკავს

ღამის ჯებირი,

ირწევა მზისა და მთვარის სასწორი

და არსად არ ჩანს, –

ის ღვთაებრივი,

ცას და მიწას რომ ათანასწორებს.

1963

ქართები

წყალსა და მიწას –
ჩემი სისხლის
ღვარი ერია,
მებრძოდა ყველა,
სატრაპია და იმპერია.
და მაინც მოველ, დღემდის მოველ...
მაგრამ ვწუხვარ ვერ ვუპატრონე –
ჩემს ამაყ შვილებს:
მოსხებს,
მარებს,
მოსინიკებს და მაკრონებს.

1974

შენი ნათელი შემოგაზინე

შენი ნათელი შემოგაზინე

და ნატვრის ცრემლებით

მომხანე იარა,

ჩემს სიმარტოვეში რადგანაც მოხვედი.

თორემ ცისიერო,

სამოთხე კი არა,

ზოგ-ზოგებს ჩემთვის...

შურთ ჯოჯოხეთი.

1960

300 რუქნადინი

დამის უღრანში ღრეობენ მთები
და ჩანჩქერები
უღგანან მწდეთა.
მოდის ღრუბლები ელვა-ჭექით,
ვით რუქნადინი.

ტყე გარინდულა...
სიხუმეში აქა-იქ წვეთავს,
ფრთოსანთა სტვენა
და ხმა ნადირის.

1971

კუმურღო

შუბს დაყრდნობილი სდუმან ლანდები,
მთა მკლავზე ბილიკს
თოკივით იხვევს

და მზე ამოდის –

დედამიწის

ნათელი აზრი.

ეს გალავანი კი არ არის,

არამედ, ციხეს

ქონგურიანი ქვის პერანგი

აცვია ტანზე.

1972

ორმოცი

სიცოცხლის ყანაში მედგა –
დარღით დახურული
ქოხი,

ვთესდი და...

არა ვფიქრობდი მკაზე,
რომ უცებ,
მოულოდნელობის ჯოხი,
სიბერემ მომიკაკუნა კარზე.

1981

ბროწეულის ხე

კისრისტეხით,

კვლავ გარბიან

წლები

და მოხუც პაპას ვით არ უკვირდეს,

რომ გზისპირს დამდგარ

ახალგაზრდა

ბროწეულის

ხეს

თვისი ნაყოფი ჩიბუხივით უჭირავს ხელში

და ცეცხლ

უკიდებს.

1969

ბაზაფხულის ყვავილი

ტყის ურიაშულმა,

მთათა სევდამ

და ცის გალობამ,

მდინარისა და ირმის ბლავილმა

შესძრა მიდამო,

ბუნების ამ დიდმა მაყარმა

და ცისარტყელამ ბროლის ყელი

კვლავ მოიღერა,

მერე მიწიდან ერთმა ყვავილმა

გაზაფხული და სიხარული

ამოიმღერა.

1967

მონუცი ჟამი

მიდის და მიდის

მონუცი ჟამი,

მზისა და მთვარის

ყავარჯნებს დაყრდნობილი,

გადაიარა ცხრა მთა.

თან ახლავს დღე-ღამე,

ვით ქრისტეს

დობილი,

წმინდა მარიამი და მართა.

1964

ჩვენ აღარ გვჯერა

ჩვენ აღარ გვჯერა,
რომ სიცოცხლეს
აღარ ვუყვარვართ
და სიხარულის ცრემლები გვცვივა.
სიკვდილს ნამდვილად ვუყვარვართ და...
ჩვენ მუდამ ვუშლით.
როცა სიცოცხლე ხელსა გვკრავს ცივად,
წამსვე სიკვდილი
ჩაგვიკრავს გულში.

1963

ზღვა და მთა

ზღვის უზარმაზარ სადარბაზოსთან
კვლავ მედიდურად
დგანან ტინები
ქარი არხევს და მნათობი
ტალღებში ცვივა.
ზღვა ხელებს უწვდის, –
მთას საშველად
ეპოტინება,
მთა არ იკარებს და უმზერს ცივად.

1961

ღამეულ გზაზე

არც კაცი,

არც მხეცი

და არც ფრინველი...

ღრუბლები,

მთვარის მოშაო ყუა.

ძახილი,

არსით ხმა!

მიდამო ყრუ არი.

კრუუუ!.. კრუა!..

კრუუუ!.. კრუა!..

მხოლოდ კრუალების კრუალი.

1982

შამი მზისა და მთვარის თვალება

დღე-ღამის ფრთებით მოიფრთოსნება

შამი მზისა და

მთვარის თვალება.

ყოფნა,

არყოფნით

რომ გაამხოლოს

და სამუდამოდ რომ დაგვარწმუნოს,

სიცოცხლე –

სიკვდილის

ექოა მხოლოდ.

1967

ბარდაუვალობა

ბნელ სენაკებში შავითმოსილნი,
მზისა და მთვარის
მიღეულ შუქზე –
დაფუსფუსობენ პერგამენტებს წმინდა
მამები.

სად არის ღმერთი!
ვერა და ვერა,
სიკვდილის ლახტი მათთაც ვერ აცდა,
ვინაც იგვემა სული და ხორცი –
სირიასა და პალესტინას,
ცურტავს და ხანძთას,
მცხეთას და ათონს – მარხვით და
ლოცვით.

1967

ადამიანებო, იყავით ფხიზლად

ადამიანებო, იყავით ფხიზლად!

ბრმა ბედისწერას,

თვალხილღნი,

ნულარა მისდევთ,

თორემ,

ო, თორემ ვერ გვიშველის

ბუდა და ქრისტე

ჩვენ ახლა ისეთ ეპოქაში და დროში

გცხოვრობთ

წამიც და... სანთლით საძებარი გვექნება

სორო.

.....

ადამიანებო, იყავით ფხიზლად!

1958

საწყალი სული

თვალბედითსა და გულის განმგებრავ

მზერას ვერა და

ველარ იცილებს

ამაყი სიკვდილის წინ დამდგარი.

საწყალი სული

უნუგეშოდ

ცას შესციცინებს,

ცოდვილი მიწის –

მარადიული ბინადარი.

1971

სიყვარულით მსურს ავანთო

სიყვარულით მსურს ავანთო,
რაც ჩამქრალი კერებია...
ჩემო ფიქრის ნეკერო, –
ამ საწუთროს
ვინღა გამოკერებია,
მე რომ გამოვეკერო.

1961

ლადო და მირზა

*„რუსთაველის პროსპექტზე ხეტიალი
ნუ მომიშალოს ღმრეთმა!“*

ვითარც ძალუძდათ

პოეზიის რაში გახედნეს,

სიკვდილის რაშს ვერ დაუჭირეს

შავი სადავე,

ეძნელებათ ბიჭებს დიდ მთებში

გაზრდილთ

და... მომრიმარი ლადო

და მირზა

ახსოვს თბილისს და...

რუსთაველსი გამზირს –

ცხადი უეცრად გადაექცა სიზმრად.

1969

ორი ბორცვი

თვალეი – მზეა,

და სხივებად

ვნება მოცვივა,

წამწამები კი სიყვარულის ნათელს

არხევენ

და იქვე,

ჩემი მომლოდინე

ორი ბორცვია,

სადაც ყოველთვის –

ჩუმად ვკვდები

და ვიმარხები.

1961

სიყვარულმა მიძმოს და მიყმოს

დასაბამიდან დასასრულამდე
მსურს სიყვარულის
ნერგებს რომ ვრგავდე
და სიხარულმა მიძმოს და მიყმოს...
თუ სიცოცხლეა,
სიცოცხლეს ჰგავდეს,
თუ სიკვდილია,
სიკვდილი იყოს.

1989

ციხე და ციტადელი

ღმერთმა ნუ ქნას და,
სამშობლოს მთა
ნისლს თუ მოიხვევს,
და თუ დრუბელმა,
იმედის მზე
ციო განდევნა,
მაშინ ზურაბი,
მამულის მტერს
დახვდება ციხედ,
ხოლო დაჩი კი –
ციტადელად.

1986

8-15 მარტი, 1983 წელი

წყალწადებული,

იმედის ხავსს

ვებლაუჭები,

პირველად ვიგრძენი სიკვდილის თარეში.

მიწას კი უხმო

ბლავილი ჩაესმის...

ძმასა და დედას ვაწვევს სამარეში,

დღე არის ჩემთვის

შავზე უშავესი

1983

დრო არსად მიდის

დრო არსად მიდის,
და დღეები
ისევ ზვაობენ,
ლოცვა-ვედრებით იცრიცება ღამის
კედლები
და ჩვენ მოკვდავნი,
მაინც ვქრებით,
თითქოს ბინდი ვართ.
დრო არ ბერდება,
ეს ჩვენ ვბერდებით,
დრო არსად მიდის,
ეს ჩვენ მივდივართ...

1961

როგორც ნიბლია

მზე დასაველეთით მიინისლება
და ნუ მიწოდებთ
ქუდ-ბედ – იღბლიანს,
ცვივა ნაყოფი იმედის კენკრას.
ვზივარ ცხოვრების გალიაში,
როგორც ნიბლია
და ჩემს დარჩენილ
დღეთა მარცვალს
ვაკნკავ და ვაკნკავ.

1977

პირიმზე

არაგეს გაღმა და არაგეს გამოღმა,
ორი შაგი კლდე
გარინდებულა,
როგორც სქილა და როგორც ქარიბდა.
და ეშინია,

ნაპრაღზე, რომ
ფეხი დაუსხლტეს
პირიმზეს,
როცა მზეს პირს არიდებს.

1984

სიყვარულის აუციონზე

ქვეყნად,

ყოველთვის –

მიტომ მოდის უბედურება,

რომ სიცოცხლის და სიყვარულის

აუციონზე,

რაც შეიძლება,

ბედნიერების

გაზარდოს ფასი.

1987

გზა შორეული

დავიბადებით...

და გზა გვიდევს ძნელი
და შორი,

მივალთ...

გვაწვება მიიშე ტვირთად
და გვხრის ცოდვები,

არ ვიცი რატომ,

სურთ რომ ჩვენზე
ჯავრი იყაროს.

სიკვდილი რაა,

ზოგჯერ სიკვდილს
ჩვენ ვეცოდებით

და გვებეება,

რომ მოკლეს გადაგვიყვანოს.

1972

ქართველმა ქართველს უანდერბა

– არ გაიხაროს მტერმა ჩვენზედა, –
ქართველმა ქართველს უანდერბა
და დაუბარა.

მომკვდარა მაგრამ,

რწმენა მკვდარი
არვის უხილავს.

ჯორჯიაშილმა

გრიზნოვს რომ სტყორცნა
ყუმბარა,
დღესაც ჩაესმის საქართველოს მისი
ქუხილი.

1967

ასე ხვედრი

მე ვუფროთხილდები სინდისს და ნამუსს,
ვით ქამარ-ხანჯალს –

დანატოვარს

მამა-პაპათა.

ჩემი სამშობლოს სიყვარულის მიღვია

ნაღმი

ბალიშის ნაცვლად თავსასთუმალთან.

მერე მოგვედები ლაფაროსთან

ვითარცა ძაღლი,

ასე ხვედრი,

წუთისოფლის ყველა სტუმართა.

1968

სეტყვა ღამით

ვარსკვლავები, სამოსახლოს
ქარმა უცვებ
კვლავ აყარა
და მერე ცამ,
იმ უკბილო დედაბერმა,
მის მოხუც ქმარს –
საწყალ მიწას,
მსხვილი კაკლის ტოლა სეტყვა,
ვით ქოქოლა დააყარა.

ტრიპტიქი

1

ჰაუ, რამდენი დრო გასულა
და მაინც ჟონავს
შენგან დაღვრილი
სისხლის დეღგმა
ვარდებს და ტიტებს,
კეისარ ტიტე!

2

თავისუფლების კოშკს აგებდი
და ისვენებდი,
რა გინდა მეტი,
სევერე სეპტიმ!

3

ცეცხლის მახვილით გადიქროლე
ცა და ხმელეთი,
აწ უამმა გდიოს...
კასიუს დიოს!

1968

ბ ა ზ ა ფ ს უ ლ ი მ ი ა შ ი

გულისხმეთქებით ჩამორბიან ნაკადულები,
სიერცეს აფხიზლებს
გრიალი მესთა –
მოჰყავთ სიმწვანე და გაზაფხული,
წუსს სილამაზე –
ჯერარნახული,
სულთმობრძავ თოვლის –
ქათქათა ფერხით.

1926

9 მარტი 1956 წელი,
9 აპრილი 1989 წელი

ეჰა, რამდენი წელი გავიდა,
ქართულ ცაზე რომ

მგლოვიარედ
ფრენენ მერცხლები.

რამდენი წელი...

კვლავ ყონისფერი,
თმები იშლება და ივერცხლება.

1989

* * *

დუემორეული პატარა ტალღა

თავს ცივ ნაპირთან

თამაშით იქცევს.

შავ ღრუბლებს ელვა უფატრავს მუცელს.

მიწას დამზერს და კანკალებს სივრცე,

ცას,

მზე კი ახლა,

გულივით უცემს.

1959

მეიმედება

გადავიწყების ქარი წამიღებს
ვითარც დაუნის ტოტს
უამით მობელილს
ჩემი დღეები იმღერებენ როგორც გედები.
უზომოდ მიყვარს –
მიწა მშობელი,
მაგრამ ცა უფრო მეიმედება.

1979

მეთეზუეპი

ზღვისკარად,
დაღლილნი, ფერხმორთხმით
სხედან და ბადეებს კემსავენ,
ნავებში უწყევით ჭვილთი და ნაჯახი.
ეს ელვა კი არა,
უფალმა
კვეს-აბედს
გაკრა და...
ყალიონს აჩადებს.

1957

ბახაფხული, სამი წლის აბის ხე

გახდა ერთი წლის...

ორის...

სამის...

დიახ სამის (ვითარც ეს რითმა)

და იდგა მუნჯად,

ძნელი იყო ამის ატანა

და... უცებ პირი დააბჩინა

პატარა კვირტმა –

ენა ამოიდგა ატამმა.

1973

* * *

სიტყვას და...

თავისთავს ამართლებს

დრო-უამი,

მით დამწვა,

დამაშრო.

დღე-ღამეს აგორებს,

ვითარცა კამათლებს

და სიკვდილ-სიცოცხლეს თამაშობს.

1962

ღამის კიდეზე

სინათლის მიღმა,

ღამის კიდეზე,

ერთი ვარსკვლავი ქრება,

ინთება...

იბადებიან ფიქრები და უცებ კვდებიან.

ქარიშხლის ნაჭრებს წაიკრავენ

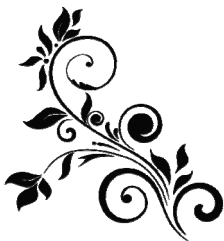
შუბლზე ზვირთები,

ველურებივით –

ჩემს წყნარ ნაპირს

მოასკდებიან.

1962

ლაზარევ, გამოვედ გარეთ

შუბლგახეხილი,

ბნელით მოცული,

წარსულიდან რომ ყივის ქართველი,

ის ხმები მოაქვთ მომავლის ქარებს:

ზეცა განიხვნა –

„იქმნა ნათელი“,

დროა,

„ლაზარევ, გამოვედ გარეთ!“

1989

მატარებლიდან

ვით დამფრთხალი წიწილები,
სიბნელეში გარბის მთები...
სულს დაფავენ წინწილები,
თავს იკლავენ ბარბითები.

1964

ახლა

მე მქონდა რწმენა –
ციხე ვიყავ
აუღებელი
და მაინც იჭვი გულს მიღრღნიდა
და უამი მშლიდა.
სულს მიკორტნიდა ავეიობა ყველა
ურწმუნის.

ახლა,
საფლავში სიჩუმეა
და ვწევარ მშვიდად,
ცრემლი და წვიმა ჩამდის წურწურით.

1976

ხმა

ხმა არ მსმენია ფარაონის,
სულთანის, მეფის,
რამეთუ ცეცხლი ვერ ღავანთე
მცხეთას და
მემფისს.
ორიოდ ლექსი თანმიმაქვს მე,
ვითარცა სამხრე,
მივეშურები შორს...
სადღაც სამხრეთს.

1972

* * *

ისმის ჩურჩული იაიების
და ჩანჩქერების
ცივი ბლავილი,
სიმწვანეს ტირის სივრცეები
ვითარც ალოე.
და გაზაფხული ათოვს ყვავილებს –
მამულისათვის დაცემულთა
სასაფლაოებს.

1972

მოგონებას მივესათუთე

ჟორა ქორთუას ხსოვნას.

შორია ხსოვნის თვალსაწიერი;

თენდება,

ქარი...

შენ და ქარი ბერტყავთ

ხარუთეებს,

გაცრილ ნისლში წევს მთები –

ურთა – აბასთუმანის.

ახლა კი არ ხარ...

მოგონებას მივესათუთე

და შევუსწორე სიყვარულის

თავსასთუმადი.

1972

ღუმან სივრცენი

მამლის ყივილზე დამე მოკლდება,
მნათობებს გული უსკდებათ
და ზეცას ეკვრიან
შუკასთან შავი აჩრდილები
კვლავ აილანდნენ
მსურველი ბნელის და დაღამების.
ღუმან სივრცენი,
გზაზე დილამდე,
შიშის ძაღლები დადავლავენ.

1957

**მხოლოდ სამშობლო, სხვა
არაფერი**

ვით ბრძოლით დაღლილ ჩვენს დიდ
წინაპრებს,
წინ მიგვიძღვოდა
მეხთა მძლევი

ხმა –

სიმართლისა,
მზის და სიცოცხლის გაშლილ აფრებით.
და თავზე გვედგა ჩაუქრობელ სვეტად –
ნათლისა,
მხოლოდ სამშობლო,
სხვა არაფერი.

1960

ის ციცქნა ტოტი

მიმწუხრის ბადში თენდებოდა
ჩიტის გალობა,
სოფლის სურნელი ასდიოდა
სევდიან მოტივს,

ვთქვი:

ეს ფოთლები

ჩემი ფიქრია,

და დაფთხა ჩიტი,

და რომ იჯდა.

ის ციცქნა ტოტი

შეატოკა და...

ხელივით დამიქნია.

1964

ზღვის შავი როიალი

ვარსკვლავებით გადახრუკულ
ცის ყვითელ
ტრამალებს
აკრობს მიწიერი ლანდების რიალი.
უკრავს ქარიშხალი
ზვირთთა კლავიშებზე,
ტორტმანობს,
ირწევა
ზღვის შავი როიალი.

1964

ისევ თავისუფლება

ეუხმობთ ნათელს და...

ყოფნა წყველიაღში
უფალმა უწყის სანამდე გასტანს,
ათასწლის მერე

მოგძახით და

გაბმით მოგკივით:

ეჭვი, ბატა!

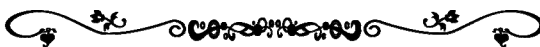
ბატა,

ვო ბატა!

შენ მაშინ იყავ...

ჩვენი კი ახლაც ვართ გათოკილი.

1986

ღმერთო ზემინდე

შენ შეჰქმენი და შენი არის
ესე სამყარო,
არ მავიწყდება მე ეს წამითაც.
და შორით ვუმზერ –
ოქრო ნაყარ
შენს მთებს,
შენს მინდვრებს,
მაგრამ უნებურ, თუ რამეზე ხელი წამიცდა
და თუ შევცოდე,
ღმერთო, ზემინდე.

1971

სამცხე

ციხე მემცნო –

რუსთაველის მაღალ

ქუდად

და საყელო გავისხენი,

ჩემო გმირნო ათაბაგნო!

გისმობთ სამცხე.

თქვენს წარსულს რომ გავისხენებ,

შუა ზამთარშიც უნდა დამცხეს.

1959

ქაფის არშია

ნაპირზე უცებ ამოვიდა

ტიტველ-შიშველი

ზღვა და...

დაკარგა

სინდის-ნამუსი,

(ალბათ ადგილი ვერ შეარჩია)

მერე უეცრად ჩაიმუხლა,

დაწვდა

სამოსელს

და შემოავლო ვერცხლისფერი

ქაფის არშია.

1961

ქართული მიწა

ფხიზლად!

საადრო დაგვცქერის

ღრუბელი,

შავით მოხილი, ვით ჭირისუფალი.

მისხალი მიწა არ წარგეტაცოს

სიავის მდომმა,

მიწა ღვთის ნაკურთხი;

ამიტომ უფალი,

ცისარტყელას შეიდფერი საუენით ზომავს.

1984

ბათხრებისას

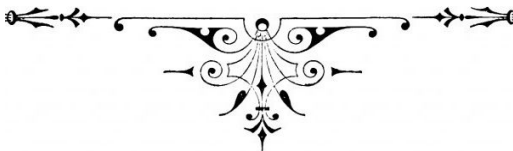
ირგელივ ყოველი

დავიწყებით მიმომთვარულა,
უქორწინია აქ სიკვდილს და
არა ჩანს მრევლი.

ეტყობა,

დიდხანს რომ მჯდარან პურად.
წამოწოლილი მხართეძოზე,
მიბღვერის ქვეერი,
დგას ყელმოღერით
მაღალი სურა.

1967

ეზმანება ალა-მაჰმად-ხან

ჩემი თბილისი...

მთვარე...

ჩრდილთა ფიანდაზები...

მტკვრის „ბუტბუტში“ კი

ისმის ცივი ხმები

ხაზების.

დუმს შავნაბადა...

დუმს მეტეხი...

დუმს ნარიყალა,

თუმც მტერზე ჯავრი ბევჯერ იყარა.

კრწანისის ველი

რომ შეერთება

ძილში ხანდახან,

ო, ალბათ, დაღლილს ეზმანება

ალა-მაჰმად-ხან!

1965

იქიდან

ელვა...

სამყარო შთანთქა წყვდიადმა,
ჩაქრა მნათობი –

თვალეზი ჯიქის.

ქუხილის ხმეზი

სველ ღრუბლეზი

გადაიხიდა

და ვიდაც კივის:

ნუ მიხვალ იქით,

არვინ ბრუნდება უკან იქიდან.

1965

ოცდაექვსი მაისი

ზეგარდმო არსთა ძალმოსილებით,
მამაუფალი,
როგორც დაგპირდა,
სამშობლოვ ჩემო,
უკვე თენდები.
და სიხარულის ღამაზ ნაპირთან
გეხვევა სული –
თქმულებების
და ლეგენდების.

1989

თარიღები

ვუხმობ...

ვეძახი...

ვანჯღრევ...

ვადვიძებ...

ისინი მაინც ხმას არ იღებენ,

წიგნებში მსხდარი ეს თარიღები –

წარსულში უღვთოდ

თაჭარგულები.

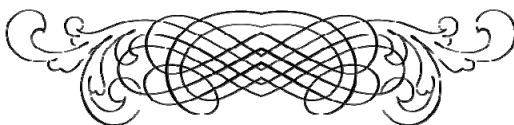
1967

* * *

ვერ გაიმარჯვა მტერმა ჩვენზედა,
თუმც გამარჯვება
ბევრჯერ ენება.
და ჩვენში ახლაც
ურჯულთა
გუგუნებს ექოც.
ჩვენ ღვიძლი ძმები ვართ, ქართველებო,
ერთსისხლ და ერთხორც.

1988

ცეცხლი და თივა

რა უცებ გაცვდა

სიყვარულის

ღიბა და ფლასი,

ჩვენში რა სწრაფად ჩაინავლა

რაც იყო მწველი,

აწ აღარა ვართ ცეცხლი და თივა.

ჩვენ ერთმანეთისკენ მივდიოდით

ამდენი წელი,

ახლა პირიქით,

ერთურთისგან მივაღო და მივაღო.

1959

სტიქი

წუთისოფელს კი ვერაფერი
ეგრ დავაკელი.
მინდა სიკვდილზე ჯავრი ვიყარო,
რადგან დღე და ღამ მესმის მისი
ზარის წკარუნი,
მაგრამ არა ჩანს წაფი
ქარონის,
რომ სტიქის გაღმა გადამიყვანოს.

1964

სული მელევა

ჩვენ ერთად ვართ და

ერთად ვიქნებით,

როგორც თარი და როგორც მიზრაფი.

მზე და იმედი

არასოდეს გამოგველევა.

შენა ხარ ტალღა

და ნიადაგ

ჩემსკენ ისწრაფი,

მე ვარ ნაპირი,

და ლოდინით

სული მელევა.

1964

მერე, გვიან

ახლა არა,

მერე გვიან,

აღმოგხდება რაწამს სული,

შენს აზრს,

სახელს,

გზას და მიზანს,

ვით საგანძურს,

დრო წარსული,

მომავალში გადახიზნავს.

1972

* * *

მზე ცით გადმოდგა თვალმომცინარი,
ვით სიხარული და
პატიება.

შენ კი სადა ხარ,
„ძია გრიგოლ!“
ეჰ, იარაღი...

მეტეხთან,
მტკვარზე
არჩანს ტივები,
არც ნავი და არც ნავკოსალარი.

1968

* * *

ჩემთვის ფერს კარგავს
დრო და მანძილი
როდესაც მოდის ლანდი მაცილის
და როცა უნდა
მრუში დაცინვით
აქაურობას რომ მომაცილოს.

1974

მე მირჩევნია

ზოგჯერ ნიავის ჩამოქროლება
ესმის ნაღარად,
დამფა-ზურნად
და ბარბითებად
ჩემს ქართულ მიწას –
მტრისგან დამწვარს
და გადაჯეგილს...
მე მირჩევნია ამქვეყნიურ
ავლა-დიდებას
ჩემი სამშობლოს
ლამაზი ცის
ციცქნა ნაგლეჯი.

1963

მიბრძანე ჩემო

გზა არის შორი მარადისამდე,
შენ ამ ცხოვრების
იანიხარი,
მტვრიან შარაზე ღვები,
ეცემი.

მიბრძანე ჩემო!
სად გარბიხარ,
სად მიიჩქარი,
ვერა და ვერა,
მიწის მაინც
ვერ გაექცევი.

1976

თქვას

რისთვის და რაგომ?

არვინ თხოვს პასუხს,
მეც დამიდგება ვიცი ის დახლი,
ვხედავ უამთასვლა

იქითკენ მრიყავს.

კეთილი,

მაგრამ ამდენი ხალხი,
იმქვეყნად ჩუმად,
თქვას ვისთან მიჰყავს.

1976

ძველი აკვანო

ქალი კითხულობს „ფარაონს“,

კაცი „რემბოთი“ გართულა.

შლის ინდაური მარაოს,

კიბისქვეშ სძინავს ბათურას.

ისმის ქათმების კაკანი,

თუმც „სისა-ტურა“ არ ტურობს,

სხვეწზე დევს ძველი აკვანი

და ბაღლის ღნავილს

ნატრულობს.

1968

STELE¹

...დღეები სხედან ღამის ტოტებზე
და ჩვენს ღამაზე
ცხოვრების ხეს
არხევენ,
ჩამოცვენილ ნაყოფს მკვიდრად ჩაფლავენ,
ქვითა და ჯვრით
ადგილს მოინიშნავენ,
და გორაკზე,
ვით ძახილის ნიშანი –
დგას მოწყენით თეთრი სვეტი საფლავის.

1972

¹ STELE- საფლავის სვეტი (იტალიურად).

მამალი

საათი არა,

აღვიძებდა პაპას

მამალი

და მის ყივილზე

შორს მიმავალი

დგებოდა ჩუმად,

ხელი ეღო ჟამის აღვირზე.

და, აი, ახლა ყივის...

ყივის თავგადაკლული,

მაგრამ მძინარეს,

ვეღარაფრით ვეღარ აღვიძებს.

1961

სამყარო ათასწორად ირთვება

წაშალონ ზღვისა და ხმელეთის
სამანი,

აბორგდნენ ზვირთები,
ხმარობენ ღონესა და ცდას.

სამყარო

ათასწორად ირთვება,
აუჯანყდნენ ვარსკვლავები ცას.

1972

* * *

ვით დარდიმანდი,
უზრუნველად დაედივარ,
დავალ,
თუმც ვალი დამდეგს მშობელი მიწის,
შენც ნუ გგონია სიცოცხლისთვის
ცოცხლობ და იღწვი
და მით გიგალობს
ვარსკვლავთა ქორო,
არა, ძვირფასო,
სიკედილისათვის –
ჩვენ ყველა ვცხოვრობთ.

1971

* * *

ვით შეცდენილი უცხო ასული,
ტალღა ნაპირზე
მიიცრემლება,
ცხელ ქვიშაზე კი ბორგავს გლეხის გოგო
ალალი
და ეჩვენება, მზე კი არა,
გახელებული
მიჯნური ბიჭი რომ უკოცნის
ოქროს დალალებს.

1974

პატა

ჩიგს მახეს უგებს...

გალურსულა ნაგვის

ყუთებთან

და ელვანარევ თვალების ხამხამს

ცბიერება და სიყვრაგე

ახლავს ფარული.

ტუნს ილოკავს და

წითლად უჩენს

პატარა ხახა

ბროლის ნემსებით შემოსარული.

1972

* * *

ზვირთებს ჩაკრულებს

ზღვის ლურჯ აკვნებში,
მადლა ამოსვლის ჰკლავდათ წყურვილი,
თავისუფლებას

ქარი დაპირდათ
და მზე და ლტოლვა
მკერდზე ევინათ.

ძრწოდა მიდამო...

და ქარიშხლით გაცრილ ნაპირთან
მკვდარ დედის ძუძუს უხმოდ წოვდა
ციცქნა დელფინი.

1972

წლები ძერწავენ

ჩემთან მორბოდით...

და არ აცდენდით

კოცნა და ხვევნის ტკბილ გაკვეთილებს.

და, აი, ახლა,

კვლავ გიხსენებთ

ყველა მეძავეთ.

ზოგჯერ უხეშებს,

უზნეობს,

მაგრამ კეთილებს

და ღამაზ-ღამაზ მოგონებებს

წლები ძერწავენ.

1972

* * *

მამლის ყივილზე,
გამთენიისას
ამოვარდნილა ქარი წყეული.
და რა ღამაზად,
რა დიდებულად
ზღვა და ხმელეთი წაკიდებულა
და ათასფერად
ცა დამსხვრეულა.

1961

ზღვისპარად

ამქვეყნიურს უეცრად მოწყდნენ
და ჩაიძირნენ
არყოფნის ფსკერზე.
სისხლს გაუმართავს ძარღვებში დოლი –
აჩქარებს ნდომა
და ვნება წუწკი.

ქალი –

ვაჟის მკერდს კბენსა და
ლოღნის,

ვაჟი –

ქალის ტუჩს წოვსა და წუწნის...

.....

ზღვისპირს სულს დაფავს ოხვრა და
კვნესა.

1979

ვითარც ჩემი მოსაგონარი

ზურაბ და დაჩი.

ჩემი ქონება,

რასაც გიტოვებთ, ყველა აქ არი:

ორიოდ წიგნი –

ჩადებული

შავი ზონარით,

თეთრი ფურცლები და წათლილი

ხუთი ფანქარი

მაგიდაზე დევს,

ვითარცა ჩემი მოსაგონარი.

ბვინანი ზამთარი

შორს...

თოვლი ჰყვავის
როგორც შროშანი,
ლოდინს თვალები მთებისკენ დარჩა.
წუსს ბებერ ზამთრის უმეგობრობას,
თუმცა ყოველ ღამე,
ჩემს ბაღს და ბაღჩას
ქსელავს და ქსელავს თრთვილის ობობა.

1968

მგალობელ ჩიტვით

როცა ჩამესმება ფრთისრხევა

ციურთა

სულგაღადებული მიწიერ ლოცვებით

და ღამით,

როდესაც სიყვარულს

შეეუვლი,

მიყვარს სასწაულად

მე შენზე ოცნება –

მგალობელ ჩიტვით –

გულში დამწყვდეული.

1966

* * *

შავითმოსილი კარიდან-კარად

დადის და...

დამხვედურს

ხერხემალს უმსხვრევს,

საწუთროს

თავზე ბროლივით აფშენის.

დღეისდღეობით კითხულობს სულ სხვებს,

მაგრამ ერთხელაც

მეც მომაკითხავს

და... რაექნა მაშინ?!

1967

ციცინათელა სინათლეს კვესავს

მოვლემარ ნაპირთან ტიტველ-შიშველი

ჭყუმპალაობენ

ცელქი ტალღები.

თეთრ ფანტელებს კი აღუჩა ბარდნის.

ციცინათელა ღამის კვესზე

სინათლეს კვესავს.

და სადღაც, მიღმა

სინათლის ფარდის,

ზღვის თუ სუღდგმულის მოისმის კენესა.

1981

ხორბის სასაფლაო

ცის სამრეკლოში შემდგარი ღამე
ისევ არისხებს
მნათობთა ზარებს,
აღსავლით ცისკრის ირწევა ანძა
და ისმის ლოცვა:

– ქოგუაღე ღორონთ
სქან ოროს.¹

ცისკენ მზირალი დიდი ცაცხვი მიაგავს
ტაძარს
და მკვდრებს უგალობს

„სულთათანას“
ჩიტების ქორო.

1968

¹ შემოვევლე უენს ჩრდილს ღმერთო. (მეგრ.).

მონუცი კნუტიო

ბაზარი ზუზუნებს სკასავით,

დგას მაწვნის ქილებით

დიდყურება.

ვილაცა ცეცხლს უკიდებს ნიყვს.

მონუცის უბიდან

კნუტი იყურება,

კნუტი კი არა,

ფულუროდან,

თითქოს ეშინია გამოსვლა ციყვს.

ურთა – აბასთუმანი

სოფელს დაბრუნავს აჩრდილი ქორის
და ვაზნარებში
ჩაფლულა ურთა.
ისე მოჩანან ქოხები შორით,
ვითარცა შავი ბაკნები კუთა,
და მიაბოლებს
მწვანე მიდორზე
გლესკაცი გუთანს.

1964

* * *

მიღმა ჭმუნვარე ათასწლეულის
ისმის მშენებარე
ცხენთა თქარუნი –
სასანიდების და ხაზარების
და ცას და მიწას
აზანზარებენ...
და არ ისვენებს წამით ქარონი...
ყოფნა,
არყოფნას
რეკენ ზარები

* * *

ქარი რომ უხმობთ...

ახლა წვიმა რომ

უკაკუნებთ,

აქ არის მათი სახლი და ბინა,

რადგან გამჩენმა,

სათითაოდ

მიწას ასტუმრა.

იმათ კი სძინავთ,

სძინავთ და სძინავთ

და ცივი ქვები უღევთ სასთუმლად.

1980

* * *

გაკრთა სინათლე –

ცამ გაიოცა,

ზღვაზე ქარიშხალს

ღრუბლის ფარა

უძოვებია.

ის ორი ზვირთი,

ზღვის მკერდიდან რომ აიბორცვა,

ზვირთები არა,

აფროდიტეს ძუძუებია.

1980

* * *

ანგელოზების ცრემლით დანამულ
ღრუბლებზე სხივნი იელვებენ
ოქროს რიკებად.
ცის მდინარეში კიდიდან კიდიტ –
გადებულია ცისარტყელას
ვეება ხიდი.
ზედ ცეცხლისფაფარაშლილი მზე
მიიდრიკება.

შთაბრუნებელი ჩემი

მელის და ხარობს

საუკუნო განსაცხრომელი...

არყოფნის კერძი,

სიკვდილის ლუკმა

მივალ...

მივდივარ აქედან –

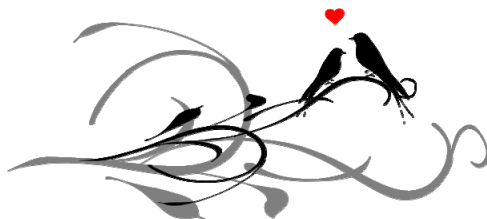
იქით...

მწუხარე თვალებს მაყოლებს უკან

შტამომავალი ჩემი, –

მოდგმა ღომის და ჯიქის.

1964

მადლი ღმერთს

ღეწეს ქართული ცის დარაბები,
მოჭრილ თავს სარზე
დროშად ჰკიდებდნენ
სასანიდები და არაბები,
სპარსელები და სელეგკიდები.
დღეს კი დაყურებთ მთვარე ეული
და ვერ აღვიძებთ
ყეფა ცერბერის.

მადლი ღმერთს!

მტვრად და მიწად ქცეულან
ქართულ მიწაზე მეოცნებენი.

1968

* * *

მიწის საშოში იკლაკნება

და ვერ ამოდის

და ზღვა მიაგავს „ჯოჯოხეთს“ – დანტეს,

გლოვისფერ ღელვას ზღვარი არ უჩანს.

ქარი კი ფანტავს სულ ფანტელ-ფანტელ

თოლიების თეთრ ფუხეხს და ფურჩაღს.

1972

ერთაწმინდა

მოგონებები მიიკვამლება

ერთაწმინდისკენ...

მიღმა იკორთის.

სამშობლოს ცაზე,

შვილო პაატა,

კარგი ჩანს დარი,

მაგრამ წარსული გულს კვლავ მიკორტნის,

როგორც ეკალი

ქუსლში ჩამტყდარი.

1971

მითრილატი

ზღვის ღომი იყო მითრილატი
და ომებით გულს
იოსებდა,
თივლათფალასარ
ან ვინ დაროს.
და ახლა, როგორც უძველესი
დიაოხები,
კოლხთა მიწაზე
ჩემი ფიქრი
მომთაბარეობს.

1964

მართალს დღეს მიხვდი

შენი სიცოცხლის სანაპიროზე

უიმედობის ქარიშხალი

ქროდა და ქროდა.

მოწყდნენ,

დაიფშენენ,

მოწყენილი დღეთა ტინები

მართალს დღეს მიხვდი,

(დღემდის მაინც იმედი გქონდა)

რომ უკვდაგებას

სულ ტყუილად ეპოტინები.

1999

მთლად ნუ მიენდობი სოფელს

აუნთე სანთელი თაფლის,
იმ დიდ ქვეყანაში
მყოფელს,
არ გინდა ვაი და ვუი.
და მთლად ნუ მიენდობი სოფელს,
ჭკუით,
ვაუას ეგრისელო,
ჭკუით!

1990

* * *

მომავლისკენ მიიღტვის
ტეხური და ნოდელა
და ცა მოგავს მინარეთს.
საქართველოს წარსულიდან
ისევ ისე მოღელავს
თქმულებების ზღვები და
ლეგენდების მდინარე.

1958

პასუხი

დაბადებიდან ძმები არიან

გამარჯვება და
დამარცხება,
ჩემო გიგია.

მადლობა უფალს,

ვით საქართველოს,
მეც ყველა ომი არ წამიგია.

1979

ზამთარი

ცვივა ფიფქები, –
სიტყვას ამბობს ბერი
ზამთარი,
ფრთების ფათქუნით ცისკენ იღტვის
კვამლის ფრინველი,
ძველი ცოლ-ქმარი –
ცა და მიწა ისევ შეერთდა.
და ცეცხლი ყვება ათასმეერთედ,
ღმერთებთან მებრძოლ ამირანზე
ღამაზ ლეგენდას.

1968

ვუმზერ და...

გულზე თოვლის ხელდაკრეფილი
კავკასიონი,
მკვდარი სითეთრით
სივრცეს აშინებს,
შიში მოჟონავს ყველა მთიდან,
ყველა კორდიდან.

ვუმზერ და...

მესმის ლეგენდიდან
ფრთების ტლაშუნი,
იმ რუს არწივის,
ამირანს რომ
ღვიძლს უკორტნიდა.

1974

* * *

ცერზე დაგისვი „ჰორიზონტები“,
„ნათელხილვა“ და
„ამაღლება“,
ვიდღესასწაულე
და დავიფინე დარდისფერი ჩრდილი –
დაფნების.
სიკვდილს მაინც კი ვერ დაუძვერ,
ვერსად
წაუველ,
მესმის მწუხარე ხმა დაფდაფების.

იქმენ ნათელი

შორს

ელვა გაერთა –

უფლის ღიმილად,

როს ღამის უღელს მნათობებმა

მთვარე შეუბეს

და როს სინათლე წაცდა იადონს,

მაშინ შევძახე ზესთა მეუფეს:

„იქმენ ნათელი“,

რომ ჩემი მწუხრი ვაგანთიადო.

1977

მიწისკვრა ტყეში

მზეს ფეხი წაჰკრა დედამიწამ
და წაბარბაცდა,
ძლივს შეიმაგრა თავი
ზურგზე მდგარმა
ურჩხულის.
ცას ღუმან მთები წალენჯიხის და
ნარაზენის.
და ოხოკოჩი ტყაშმაფასთან
ადარ ჩურჩულებს,
ტყე ფოთოლს ფიქრობს...
სიხუმეა ამაზრზენი.

1968

კახეთში

ცათა მეუფეს მწუხრისას როცა
დაუვარდება ჩრდილი
მხარიდან,
ნატადრალიდან მაშინ ისმის
შიში და ღოცვა,
კვნესა,
გოდება,
და კივილი ნაციხარიდან.

1984

* * *

ტყის დიდ ტაძარში მლოცველებივით
დგანან მუხები,
დგანან თელები
და ამ უღრანში ვეძებე და ვერ შევიცანი,
ის ხე,
რომლისგან გამოითლება
ბოლოს...
ჩემთვისაც
ოთხი ფიცარი.

ძილი

გამთენიისას –

თვალთა სარკმელში

ღამენათევი და ნაწამები

ძილი –

ფეხაკრეფით შეპარულა

და დაუღვია გისოსები –

წამწამებს.

1968

✠

მეყოფა ესეც

ჩემი მამულის სიყვარულის
ქვაზე რომ ვლესე
სული,
ო, იმ სულს გავაყოლებ
როდესაც მერცხაღს
და თუ ვიხილავ ლაქავროვან
სამშობლოს ზეცას,
მშვიდი ძილისთვის
მეყოფა ესეც.

1966

წიწამურთან

საგურამოსთან თოფმა იქუსა
და მექსეულად
კვლავ შემეშინა –
დიდი ილიას კარ-მიდამო
და საბრძანისი.
და... საქართველოს წიწამურთან
ესმა კრწანისი,
ვითარც მარადი სევდის ყიჟინა.

1962

ანდერსენი

არც ღვევი,

არც ავსულები

და მაინც შიში ფაფარს შლის.

ელავს ბავშვობის

წლების მესერი,

და მესრის მიღმა

ცხოვრობს

ზღაპარში,

ის ზღაპრის გუდა, –

ჰანს ანდერსენი.

1973

ღამის პეიზაჟი

მეხი ხანდისხან ხმას დაიბოხებს,
წვიმა უკრავს და
ირხვიან ელვის სიმები,
ღრუბლის ყორნები
ღობე-ყორეს
კვლავ ედებიან...
ცის უდაბნოში ვარსკვლავები რომ
ციმციმებენ,
ვარსკვლავი არა,
ჩვენი შორი
იმედებია.

1969

ოსკვ ოსკა

ავთანდილს

წუხილისა და დარდის ღრუბლებმა

რაც შენი წილი

მოჩახახახე –

მზე გადამალეს

და დავიწყების სასწორზე შესდექ.

ისევ ისეა,

მზე ამოდის,

ცივის მამლი,

შენი ხანმოკლე სიცოცხლის შემდეგ.

1992

* * *

მტერთან კი არა,

ქართულ სიტყვის

ჯართან ბრძოლაში,

მე ნათლად ვხედავ როგორ დავმარცხდი,

მაგრამ რას იზამ,

არ ბერდება,

გული კვლავ ნორჩობს.

თუმცა დრო, –

დღეების თეთრი სავარცხლით,

ჩემს ობოლსა და ციცქნა ლექსებს

უვარცხნის ქოჩორს.

1978

ატმის ხე

სამამულე რქა ქართული ვაზის –
ლოცვად მიჰყვება
ზეცისკენ ხარდანს,
წყარო სიცოცხლედ აქაც უვლის.
და ჩემი ბაღის
შესასვლელ
კართან,
კვლავ დგას ატმის ხე –
ყვავილებით
დაქანცული.

1983

ო, სულო ჩემო

ო, სულო ჩემო! –

სამშობლოს ცად

ამაღლებულო,

მიწყვივ,

შორეულ შარავანდში უნდა გენათა,

ამქვეყნიურ ჭირ-ვარამით

უკმაყოფილოს.

შენ,

გამგებელო –

უზენაეს

ზენათ-ზენათა,

ო, სულო ჩემო,

ყოფილო და არაყოფილო.

1965

ჭრიჭინა

არ ვიცი რატომ,

ასეა მუდამ,

ვტირი თუ ვმღერი,

მიღხინს

თუ

მიჭირს,

ვდგავარ და ვუსმენ პაწია მწერის

სევდა და ნაღველ

გარეულ ჭრიჭინს.

1961

ბინდისფერია სოფელი

თუმცა ჩემამდე აღიდეს,

აქეს,

მაინც ტირილით მოველ თურმე.

იქიდან –

აქეთ.

აქ კი დღეები გრიგალივით მიჰქრის და

მიჰქრის

და კვლავ ტირილით

მივალ ისევ

აქედან –

იქით...

1981

ვითარცა ვარდი იერიქონის

ოქროში მცურავ

შენს ყვავილნართან,

თითქოს უღაბნოს

სუნთქვა ვივრძენი

და... მოყვავილე ჩემი სტრიქონი

წარსულს მოვწყვიტე

და მოგიძღვენი,

ვითარცა ვარდი იერიქონის.

1989

ფხელავ

ოდნავ მოწყენილ ცაზე კოლხეთის
მთვარე ჰკიდია,
ვით ბუმერანგი.
მე კი ბავშვობის ცეცხლის აღში
კვლავ ვიტრუსები,
ვხედავ: მაცვია ქამა-სოკოს
მოკლე ტრუსები
და ციცქნა ტყემლის თეთრი პერანგი.

1984

მზემ სხივი

მოვიდა ღამე

და არსი ყოველი,

ვარსკვლავთა აკვნებში ჩააწვინა

და დააძინა.

მერე დილით კი,

მზემ სხივი,

ჭუჭრუტანებში კი არა,

ნემსის ყუნწში გააძვრინა.

1964

უმოდგომა, ინდური ხურმები

ჩემი ბავშვობის შუკებს მიყვები,
ძაღლებს ვაბრაზებ...

ბავშვებს ვიჭერ და

ვეხუმრები

და ღობე-ღობე ეზოებში კვლავ ვიჭვრიტები.

ვით გადამფრენი ციციქნა ჩიტები –

შემორჩენიათ ტოტებს ხურმები.

1966

ჩემო ოდიშო

როცა შეწყდება ვარსკვლავების
უცხო სერობა
და მზე შეახებს თითებს
სიმს დილის,
მაშინ,
ო, მაშინ ღვთაებრივო
ჩემო ოდიშო
თმაგაბრძენილი დამადგება თავზე
სიკედილი
და სულს წამართმევს
უსირცხვილოდ
და უბოდიშოდ

1965

მიკეკლუცობს ქუჩაში წვიმა

დღეს

ღამე მოსდევს კვლავინდებურად
და ვარდთან ერთად
ჰყვავის ეკალი.

ახლაც,

ვით ადრე,

დიდიხნის წინათ,
მარტის სუსტ მკლავზე გაუყვრია
ციერს ხელმკლავი
და მიკეკლუცობს ქუჩაში წვიმა.

1962

9 აპრილი, 15 ივლისი 1989 წელი

აღმოსაგლიდან ვიდრე დასავლით

სისხლმა და ცრემლმა

გადაუარა

სამშობლო მიწას,

ჯერარნახულ უბედურებით.

და... საქართველოვ!

ხედავ თუ არა,

გეპარებიან...

და ჩხავიან „ძმები“

ტურები.

1989

* * *

ღმერთო მიშველე!

აწი პატივით,

იმ უცხო ქვეყნად ველი მიწვევას,

მარადისობის შერთვა მინდა,

თუ შემიერთა.

და ჩემი დღეები მწუხარედ ირწევა,

„ვითარც ლერწამნი ქართაგან ძლიერთა!“

1987

ბრიბოლ ორბელიანი

უტყვი მოწამეა მთები დიდრონი,
მშობელ მიწას და
ცას გამიჯნული,
მას არ უშლიდა გენერლის ეპოლეტი,
რომ ყოფილიყო
უღმერთოდ მიჯნური,
რომ ყოფილიყო კაცი...
და პოეტი.

1985

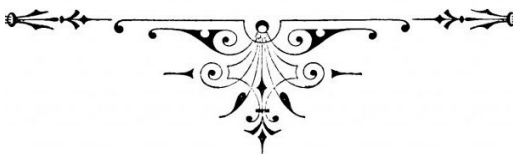
დაჯანა სურვილი

დაჯანა სურვილი...

არა აქვს სურნელი,
უნამუსოთა და საჭურისთა
ფერხთქვეშ მიმოყრილ ვარდს და მიხაკებს.
და, ჰა,

დღეებმა უამთა ჭურიდან,
აქ ყოფნის ტკბილი იმედები
ამომიხაპეს.

1983

საღამოა წყნარი და ჩუმი

– ვესროლე კურდღელს...

დამფრთხალმა ექომ

გადაიფრინა სქვია და ჯუმი

და, ვითრაც მწყერი, შეასკდა ურთას...

აქ მამაჩემი ნადირობას

სხვა ამბავს ურთავს,

ხარობს ბუხარი...

საღამოა მშვიდი

და ჩუმი.

1957

* * *

აღმოსავლიდან,
ვიდრე დასავლით,
მოოქროვილა ცა ვარსკვლავებით,
არ ჩავარდება ნემსი,
(ვით ეს ქართულ ცას მოდგამს)
და სადღაც შორით,
მესმის,
არც მესმის,
ზღვის ზღუქუნი და ქარების მოთქმა.

1959

ზღაპარში ვხედავ

ბავშვობის წლები როცა იელვებს,
მაშინ ზღაპარში
მე ვხედავ ნათლად:
პატარა გოგოს გაფანტვია
ფეტვის მარცვალი.
ზის კერასთან და
წვევლა-კრულვას
ჯარაზე ართავს,
წელშიმოსხრილი,
ცხვირკაუჭა დედინაცვალი.

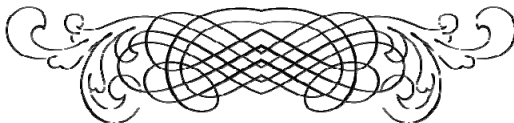
1969

ემახსოვრებათ

დღეთა ცერზე მჯდარს,
როგორც მიმინოს,
ცათა და ზღვათა მარად მოლაშქრეს,
ღვიძლ შვილს,
გერად მთვლის,
წუთისოფლის ნელი მდოვრება.
არაუშავს რა,
ჩემი ჩანგი
უამთა ქროლვაში
ზღვაში გრიგალებს,
ცად ვარსკვლავების ემახსოვრებათ.

1972

* * *

მხურვალ ქვიშაზე ბუღრაობს ქარი,
კივის წყურვილი...
და სივრცეები
ერუ მირაჟებით უბეს ივსებენ.
ცას შეჰყურებენ ხახამშრალი
უდაბნოები
სველი თვალებით –
თაზისების.

1979

და მაინც მტკივა...

დრომ ვერ განკურნა

განუკურნელი,

ვერ გააყოლა მტკვარს

დაშლილ ტივად

წყება დღეების, –

ასჯერ მოკლულს ისევ რომ მკლავენ.

რვა საუკუნე მიინავლა

და მაინც მტკივა

მე,

არსაკიძის მოჭრილი მკლავი.

1959

* * *

როგორც ფიქრობენ,
მზე და მთვარე
არ არიან ტყუპისცალები,
შუბლნათელ დღისთვის
მზე –
ჭაბუკი –
ძე, გახლავთ ღვიძლი,
მთვარე კი,
გერი ქალიშვილია,
დამისგან მოყოლილი.

1961

ცა სამშვილდის

სძინავთ მეფის მოღალატე
ბაღვაშებს და ბაღვაუშებს
და ფერმკრთალი ცა –
სამშვილდის
მათ საფლაგებს ისრებს უშენს
ცისარტყელას
ფერად მშვილდით.

1979

რუსთაველი

ვით ჩაუმკრალი სვეტი ნათლისა,
გარდმოვლენილი
მზის საუფლოდან –
ჩემი ხმა არის სამყაროს რომ
სინათლედ უფლის
ტერფიდან –
თხემით.
გრიგალებში და მნათობებში გავრიე სული
და ცა და მიწა
ავავსე ჩემით.

1966

ო, ღმერთო როგორ გაბითამამდი

წევს სიზმარულ სიჩუმეში

ციხერის სამანი

და ვარსკვლავები

დამეს არყევენ...

შენთან ვსაუბრობ, ღმერთო! –

როგორ გაბითამამდი.

და ულაყივით,

უამიც ყალყზე

ვით შევაყენე,

ჩემი პატარ სტრიქონების –

მოკლე ქამანდით.

1966

* * *

შორს,

ქარები – ყაჩაღები,

ქალწულ ხეებს ატიტვლებენ.

აქ კი კოცონს აჩადებენ

მიხაკები და ტიტები.

ცას

ახველეს და მიზეზობს,

წუხს კამა ანისული,

დედა არ ჩანს...

ოხრავს ეზო,

დედის ფიქრით დანისლული.

1984

ისევ მოლოდინი

წლებმა ჩემს ცაზეც გადაიგრვინეს,
უიმედობის მეხთატეხამ
შთანთქა ყოველი...
მაგრამ როდესაც მტერს და მაწენს
გუთხარ „არეული“,
ადიდდა სული...
და აბრწყინდა ის მზე,
ის ხატი.
და ახლა ველი –
შტოს სიხარულის,
როდის მომიტანს მტრედი ნისკარტით.

აკელი და კაენი

ჩვენების მიღმა –

დაუსაზღვრავი

და ბისონისფრად

მოკამკამენი –

ცრემლუბად ცვივა მნათობები ცას –

გადაბელილს.

ცოდვის მორევში ცურავს კაენი

და სამოთხისკენ მიფარფატებს

სული –

აბელის.

1988

არ ჩაბთვიმოს

შიგ წევს შენი სიცოცხლე,
დროის აკვანს
შენ არწევ,

არ ჩაბთვიმოს!
თორემ მზეს,
ვითარცა ხმაღს მოქნეულს,
თვალსაც ველარ შეასწრებ.

1976

რას იზამ, კარგო

ალბატროსივით ცაში დაფრინავს,
მაგრამ მიწაზე გაიაროს,
მას „ფრთები უშლის“.

თავს იკლავს...

იღრჩობს...

და აღარ გრძნობს

ქენჯნის ნატამალს.

რას იზამ,

კარგო,

პოეტის სულში,

ზოგჯერ ღმერთი ზის,

ზოგჯერ სატანა.

1984

ამოწვდილი ცეცხლის მახვილით

ღამის მიღმიდან ისევ ისმის

დღეთა ყივილი,

ყოფნა-არყოფნის

ერთად მნახველი.

სადღაც ზესკნელში –

მნათობების

მოჩანს უღრანი.

აქ,

ჩემს ცაზე კი,

ამოწვდილი ცეცხლის

მახვილით,

მზე ისევ მიდის დასავლეთით

და მიბუღრაობს.

ქაღაბი

– ვერ გაექცევი დღეთა მარულას,
სიცოცხლის ნერგი
თუ არ გადახმა.

და წუხს ქაღაგი:

– რისთვის მოხვედი?!

გამოღმა,

ხედავ –

დუღს ჯოჯოხეთი,

მაგრამ არ იცი,

რა არს გადაღმა.

1972

* * *

ქრისტე ეგონა,

ცა როდესაც ჩაახველებდა
და მის საძებრად ჩემმა ფიქრმა ბევრი
იარა –

მზის ჭიშკრის მიღმა,

სდ მნათობთა ოჯახებია.

სწამს,

ჯახაჯუხი –

ცაში ღმერთთა ომი კი არა,
საუკუნენი საუკუნეს ეჯახებიან.

1988

როდესაც ღმერთებს ვესაუბრები

უამს მიმწუხრისას,

სიყვარულის

წმინდა ტაძარში,

(შენთან ყოფნით და სიცოცხლით

მთვრალი)

როდესაც ამურს,

და სხვა ღმერთებს

ვესაუბრები,

ცა გაიღიმებს –

ქათქათა მთვარეს,

გამოაჩენენ ოქროს კბილებს –

შავი ღრუბლები.

1971

იჰმან ნათელი!

საუკუნეთა ბჭეებს გადივლის,
შეებრძოლება უამს –
რკინის მკვნეტავს.
და ვით ცისკრისას
დიადი მზე – აღმოსავლეთით
„აღიმართება წიგნი ესე
რჩეულთა სვეტად“.

1973

მცხეთა

და, აჰა, მცხეთა...

წამით წარსულის –

ბნელ ცხრაკლიტულში

ისევ შევედი.

მესმის ყიჟინა მეციხოვნეთა,

მესმის ნგრევის ხმა...

უყვირი: ციხეს ვინ აზიანებს?!

– ვესპასიანე!

მტკვარზე ხიდს ვინ დებს,

მთას ღაშქარი ვინ შეუსია?!

ტამერლანია!..

– მეორე კი პომპეუსია!..

1969

ყველა აქ არი

მდუმარ ცაცხვებთან გღია ფერდობი
და მიღმეთიდან
მოწყენილი
ისმის ძახილი: მეფის,
მეჭურჭლის და მენახირის,
მუშის,
მჭედელის, ბერის, ამქარის,
მგოსნის და მხატვრის და დიაკვანის,
ვისთვის დაირწა ცა და აკვანი,
ყველანი აქ ვართ!..
ყველა აქ არი!

1958

* * *

ცას ტორებს სცემდა
აღმოსავლეთით
და მზის ჭიხვინი მოისმოდა
ფაფარაშლილი.
ვარსკვლავთა ჯილა –
დედამიწას ეღვა გვირგვინად,
როს ცა გაიხსნა,
და უფალმა გადამიფრინა –
მარადისობის
ფრთების შრიალით.

1962

ისევ მცხეთასთან

დუმს ეკლესია...

ციხე კოშკი...

და გალავანი...

მტერთან მებრძოლი,

ღვთისმოსავი არა ჩანს მრევლი,

მაგრამ ვგრძნობ, – მაინც მითვალთვალებს

ჩუმი და მკაცრი:

საუკუნეთა გამბურღავი თვალები –

საცრის

და თვალებიდან მარცვალ-მარცვალ

გაცრილი ცრემლი.

1960

* * *

რადგანაც ქვეყნად მოველ წვალებით,
ამა სოფლიდან –
ვიცი რომ წავალ,
სხვა რა მაქვს მეტი,
განათებულს ჩუმი გალობით,
გიტოვებთ ჩემი ოცნების ქალაქს.

1970

აჩრდილები

მამა-პაპათა აჩრდილები

თვლემენ ბორცვებთან,
მათი ხმა ახსოვს –
ციხე-ბურჯებს, ზვრებს და მამითაღს,
რადგან სიცოცხლე მათაც თურმე
ჩვენებრ ტკიოდა.

ჩვენ აღარ გვესმის,

მაგრამ, აღბათ,
დღით და ღამითაც –
ისინი ისევ გვიყვირიან საიჭიოდან.

1958

* * *

მზით და ლოდინით დაღლილ
ყურესთან,
მოსჩანს ტალღების სველი ქოჩორი,
ველური სტვენიო –
ცხელ ქვიშაზე
ქარები როკავს.
და ვითარც დედა,
ახალშობილ ღამაზ
ბოჩოლას,
ზღვა გაშმაგებით სანაპიროს
ლოკავს და ლოკავს.

1961

ხაზსი

სასაფლაოზე ჰყვავის მოწყენა,
და დანგრეული
ეკლესიის
ანთია სევდა,
რომელიც მიმწუხრს დუმილით ავსებს.
მშობელი მამა აქ წევს და ვხედავ:
საფლავის ქვაზე დავიწებად
დაცოცავს ხაზსი.

1981

გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ი ს წ ვ ი მ ე ბ ი

ც ა თ ა მ ე უ ფ ე მ

ს ი მ ე უ დ რ ო ვ ე ს ს ტ ყ ო რ ც ნ ა

ა რ გ ა ნ ი

და დ ლ ე და ა მ ხ ო

და და ა რ ბ ი ა .

ნ ა კ ა დ უ ლ ე ბ ი –

და ბ მ უ ლ ი მ წ ე ვ რ ე ბ ი ა ,

ტ ყ ი ს ს ი ხ უ მ ე შ ი და რ ბ ი ა ნ ...

და რ ბ ი ა ნ ,

გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ი ს ც ა რ ო ც ა ა უ შ ვ ე ბ ს .

1958

ქვევრები

ღვინის კი არა,

სამარხი ქვევრი

ცრემლის და თიხის ნარევით ზილეს

წინაპრებმა და...

როს დაღლილებს ეწვიათ

ძილი,

ჩაწვნენ ქვევრებში...

მძიმე მიწა აღარ

ემძიმათ

და ათას წელზე უფრო მეტი

ქვევრში ეძინათ,

არქეოლოგებმა სანამ აღარ გამოადვიდეს.

1963

* * *

ვიღაცას ესროლეს...

მზე მიუსაფარი –

ჩავიდა შავეთში მგოსნის თუ მოკრივის.

და მიწას შუბლზე –

დააჩნდა საფლავი –

კოპივით.

1957

და მერე გვიან...

მომწყდება ცრემლი, როგორც ვარსკვლავი,
და ცა მიპყრობილ

ღია თვალებში –

ჩამეყინება შენი მზე და

შენი ბორცვები

და...

საქართველოვ!

შენ მოგიკვდები,

გაჩენის დღიდან შენზე მლოცველი.

1977

* * *

ღამის უბეში იდებს

ცა –

მზის მეწამულ ქიტონს,

შენი ხატება კარგო,

ღელვიდან ადგა უკვე.

და ვერ ვაშორებ მზერას

ზღვის ამობურცულ –

გულმკერდს.

1964

ღელა

თბილი სიჩუმე –

შენი ხმაა გაქვავებული,
სამშობლოზე ფიქრს რომ მაძალებს მე –
სადამოთი.

შენი,

ო, შენი არყოფნაა –
აქ რომ შებინდდა.

დილით,

მზე არა,
ღელა!

შენი სული ამოდის,
უნდა გელოდო აწ მარადჯამს –
ღამეებიდან.

1985

დილა სოფელში

კრუხ-წიწილები ფეხდაფეხ
დასდევენ,
დედა კი კალთაში
ხელებს აფათურებს,
რაც იყო მარცვალი,
ქათმებმა მოხოცეს.
წევს კონდარზე და ზურგს იფხანს
ბათურა,
ისმის ინდაურების ხორხოცი.

1956

ჩემი მოთმენა

მუდამ მისხლტება...

მე ამ ცხოვრებას,
ხელი ვერ იქნა, ვერ ჩავავლე
სველ ლაყუჩებში.

კიდევ ცოტა და... –

შრიალებენ დღეთა
ფოთლები.

და ჩემ თბილისის ფართო ქუჩებში

წვერმოშვებული,

მშივიდად დადის ჩემი მოთმენა.

1978

რეკავს ცისკარი

რეკავს ცისკარი...

და სადღაც ცვივა
მოჭრილ მნათობთა მწვანე წიწვები,
ცვარი მამულის სადღეგრძელოდ
იამ დაღია.

ხეები ჩრდილებს იკაპიწებენ,
მზე ცის ღეროზე მიცოცავს,
ვით ჭიამაია.

1966

* * *

ჭრიალებს ხერხი –

ცვივა მერქანი,

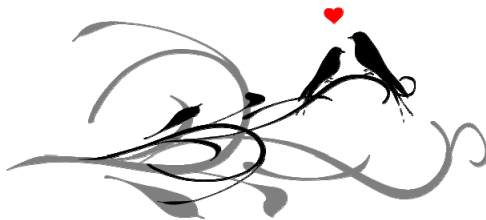
გადაჭრილ მორზე ზის სიკვდილი,

ვითარც ტყისმჭრელი

და თვალს ადევნებს:

საკუბოე ფიცრებს ხერხავენ.

1957

მთებო

„ტანთ ვეფხისტყავის გაცვიათ ქურქი“
და გადმოყურებთ სხვა

სიმაღლიდან,

სიერცეებს წვდება

მზერა ქართული.

ქართული სიტყვის უკვდავ ტოტზე

მეც ვარ ნამყენი.

მიწი-მოწიეთ მთებო მხრები გოლიათური

და თქვენთან ერთად

მეც დამაყენეთ.

1975

მისი ხმაა...

ჩემს ფიქრებს ჰგავს,

ჩემი ხობის წყალი,

ზღვისკენ მიჰქრის...

ვერ აკავენს დამბა.

რატომ მიცემს ასე ჩქარა გული? –

მისი ხმაა,

იგი მოდის, ალბათ.

სადღაც ახლოს,

მესმის თქარათქური.

1989

ღამე სსსაფლაოზე

გულხელდაკრეფილ ჯვრებიდან და
ცივ ლოდებიდან
ჩუმად გამოჰყავთ ღამე
ღამურებს.

ბნელში დგებიან ცაცხვები და ვერხვიანები.
მამავ!

გეძახი...

მე არ მესმის,

მაგრამ მე ვიცი,

რომ არ ყოფნიდან,

შენ სიბნელით მესმიანები.

1965

მწყემსები

წუთები რეკენ საუკუნებს,
და, დღეს ღამე ცვლის,
ვარსკვლავებით

ცა იკემსება...

მზე დედამიწას ისე უვლის,
ვითარც უვლიდან...

უხსოვარ დროში ისევ ისე სხედან
მწყემსები

და იღერებენ ყელს –
ღამაზი საღამურიდან.

* * *

ფიქრების მაღალ ბოლში და კვამლში –
მოსჩანს იმედი,
ვით ოქროს ვერძი,
რომელსაც ჩუმად ველტვი
და ველტვი,
ვით ამირანი დევებს,
დღეებს მეც ისე ვებრძვი,
სანამ,
ო,
სანამ ჩემი ბედის დამდგარა ეტლი.

1986

ციცინათელა

ბოროტ ღმერთებს რომ ცეცხლი
წაჰგეაროს,
ციცინათელა,
სიბნელეს
ფრთას გაკრავს
კვესივით
და ანთებს კოცონს,
დამის დაწვის აღრჩობს სურვილი;
თუმც იქვე დამდგარ
ბებერ პალმას
პირაღესილი
ჰკიდია ტოტი ორღესუღივით.

1984

მეძახის ვიღაც

წუხილის ქვაზე ალესილ მთვართ
გადაუთიბავს ღამეს სიზმრები.
სიჭაბუკის და მოწყენი
ბავშვობის მიღმა
მოისმის ხსოვნის სულმობრძავი ზარი
და ბუკი.

და, აწ ჭადარას,

მერამდენე

წელია უკმა

დავიწყებიდან მეძახის ვიღაც.

1974

* * *

აჰა, – მიწყნარდა დაღადისი
შემოღამების
და უკაცრიელ სიმყუდროვეში –
დაინგრა ვანი –
სიმარტოვის
და სულს უხარის...
ნაავდარი და ნათავთუხარი –
ზღვა აშრიალებს...
აშრიალებს –
ბნელში განთიადს.

1975

* * *

ამაქვეყნიურ ამოებას ცა ისევ ტირის
შავით მოსილი,
რომ დაამშვიდოს არ ჩანს უფალი,
არსაით ისმის
ჰანგი საარის.

ამ წუთისოფლის ერთად-ერთი
ჭირისუფალი
ცა იყო ადრე
ახლაც ცა არი.

1975

* * *

ადარ აღვიძებთ მოთქმა ზარების,
სიმეუდროვეში
მშვიდი ძილით სძინავთ დაღლილებს,
ხსოვნა კი ფხიზლობს...
და შესანდობარს
ელის აჩრდილი გმირთა,
მონათა.
და კლავიშებზე ცივი ლოდების
ჟამი კვლავ უკრავს დავიწყების
ფერმკრთალ სონატს.

1971

იამო სიტო

ძალ-ღონით,

ვით ხარი ნიკორა.

სიცილი,

თითქოს და ტირილი.

უძღვევი...

თუმც ტანად ჩიკორი,

თვალები –

სადილე ჭრილივით.

1962

* * *

მთვარის ბილიკით ჩამოდის ციდან
ფერმკრთალი მწუხრი...
დაღამდა უკვე.

სიხუმის მიღმა –
მნათობების დგას
აღლუმი.

და... მე ვეხები ისე ფრთხილად
შენს მაღალ გულმკერდს,
თითქოს ველია დანადგული.

1967

პოეზიის ძაღლყურძენა

“ადესას” და “ოჯალეშის”
ნაჟურსა და მზეს ნახვევმა,
წყალს ვერ ჩაატანე გემო,
და გულიც ვერ აგიძგერა.
ის ყოფილა რადგან, ჩემო,
პოეზიის ძაღლყურძენა.

1994

ქრისტეს მხედარს და მწიგნობარს

ათასი წლის მერე პონტო,
ფაზისის დიდ ბროლის ყანწით
კვლავ დალევს შენს შესანდობარს.
და... კოლხეთიც მოგიგონებს –
“ქრისტეს მხედარს”
და მწიგნობარს.

1986

სიცოცხლეს და სიკვდილიც –
ტირიან და მღერიან,
რადგან ქვეყნად ორივე,
ვით ყოფნა და არყოფნა –
ნათლისღების
ფერია.

1973

ხილვა: “ათი ქალწული”

ოცზე მეტი საუკუნე

მიინავლა...

მიიღია...

რაც უნთებენ მზით ჩამოქნილ

თაფლის სანთლებს,

კვლავ მის სიგრძეს.

და... ვჭვრეტ: ათი ქალწულთაგან,

ხუთი ისევ ელის სიძეს.

1969

მეცამეტე ცის თაღი

სულ სხვა ფერით ელვარებს
მეცამეტე ცის თაღი
და შენ ერთს იქ –

გეგულის,
სხივთა კრთომა ფარული.
ზე – სიმაღლე მთებური
და გონი ზენარული.

1984

წეროების გადაწერა

ყვილის ცივი თოკებით –
ერთმანეთს გადაბმულები,
ათეული სდევს ათეულს
და ქარი აღარ აშინებთ.

ცა ზომავეს ელვის არშინით –
სპეტაკ ღრუბლების ფართლეულს.

1979

მიყვარს სიკვიდის და სიცოცხლის
შუა გადებული თამასა,
ზედ მხტომი აზრი უცეხი.

რაღა ვქნა!

როგორც ღამაზმანს,
სიტყვას ვერ ვკეკლუცეხი.

1991

ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა

ჰელიოსისგან ნაკურთხი

ეს მზერა –

ცეცხლის მკვესავი,
ქვეყნად ბევრს გახდის რეტიანს.
დიდო მგოსანო!

შენსავით,
ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა,
არავის შეუჭვრეტია.

1992

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5
 *** (ცას და მიწის შუა გაბმულია).....25
 *** (გამოწეობილი ცისფერი ჩოხაში).....26
 წიგნი „მოლოდინი“.....27
 *** (ბატებს ყაყანით).....28
 მესხეთ-ჯავახეთში.....29
 კოლხური თეთრი.....30
 *** (ხანჯლებს მირჭობენ).....31
 სანამ.....32
 ზვაობდნენ წლები.....33
 ხორგის დამბაზე.....34
 *** (ჰაღელუია).....35
 *** (განათდა სივრცე).....36
 *** (ვით ლოკოკინა დალოდავს
 ხსოვნა).....37
 დროს ერთი წვეთიც არ ემატება.....38
 ვინ იცის...39
 მოულოდნელი სიხარული.....40
 და ახლა მტკვარი.....41
 სოფელში.....42
 თუთები.....43

არსად არა სჩანს ის ღვთაებრივი.....	44
ქართები.....	45
შენი ნათელი შემომაფინე.....	46
ვით რუქნადინი.....	47
კუმურდო	48
ორმოცი.....	49
ბროწეულის ხე.....	50
გაზაფხულის ყვავილი.....	51
მოხუცი უამი.....	52
ჩვენ აღარ გვჯერა.....	53
ზღვა და მთა.....	54
ღამეულ გზაზე.....	55
უამი მზისა და მთვარის თვალემა.....	56
გარდუეგლობა.....	57
ადამიანებო იყავით ფხიზლად.....	58
საწყალი სული.....	59
სიყვარულით მსურს ავანთო.....	60
ღადო და მირზა.....	61
სიცოცხლის კართან.....	62
ორი ბორცვი.....	63
სიყვარულმა მიძმოს და მიყმოს.....	64
ციხე და ციტადელი.....	65
8-15 მარტი, 1983 წელი.....	66

დრო არსად მიდის.....	67
როგორც ნიბლია	68
პირიმზე	69
სიყვარულის აუქციონზე.....	70
გზა შორეული.....	71
ქართველმა ქართველს უანდერძა	72
ასეა ხვედრი.....	73
სეტყვა ღამით	74
ტრიპტიქი.....	75
გაზაფხულის მთაში.....	76
9 მარტი 1956 წელი.....	77
*** (დუემორეული პატარა ტალღა).....	78
*** (მოყვასს სამარის კარამდე).....	79
მეიმედება	80
მეთევზეები.....	81
გაყრა	82
გაზაფხული, სამი წლის ატმის ხე.....	83
*** სიტყვას და... ..	84
ღამის კიდეზე	85
ღაზარეკ, გამოვედ გარეთ	86
მატარებლიდან.....	87
ახლა	88
ხმა	89

*** (ისმის ჩურჩული იების).....	90
მოგონებას მივესათუთე.....	91
ღუმან სივრცენი.....	92
მხოლოდ სამშობლო სხვა არაფერი.....	93
ის ციცქნა ტოტი.....	94
ზღვის შავი როიალი.....	95
ისევ თავისუფლება.....	96
ღმერთო შემინდე.....	97
სამცხე.....	98
ქაფის არშია.....	99
ქართული მიწა.....	100
გათხრებისას.....	101
ეზმანება ალა-მაჰმად ხანს.....	102
იქიდან.....	103
ოცდაექვსი მაისი.....	104
თარიღები.....	105
*** (ვერ გაიმარჯვა მტერმა ჩვენზედა)..	106
ცეცხლი და თივა.....	107
სტიქსი.....	108
სული მელევა.....	109
მერე, გვიან.....	110
*** (მზე ცით გადმოდგა თვალთმომცინარი).....	111

*** (ჩემთვის ფერს კარგავს...)	112
მე მირჩენია	113
მიბრძანე ჩემო	114
თქვას	115
ბეელი აკვანი	116
STELE	117
მამალი	118
სამყარო ათასფრად ირთვება	119
*** (ვით დარდიმანდი)	120
*** (ვით შეცდენილი უცხო ასული)	121
კატა	122
ღამე უშეუღში	123
*** (ზვიირთებს ჩაკრულებს)	124
წლები ძერწავენ	125
*** (მამლის ყივილზე)	126
*** (ვით მზე დილისკენ)	127
ზღვისკარად	128
ვითარც ჩემი მოსაგონარი	129
გვიანი ზამთარი	130
მგალობელ ჩიტვით	131
*** (შავითმოსილი)	132
სინანული	133
ციცინათელა სინათლეს კვეთავს	134

ხორგის სასაფლაო	135
მოხუცი კნუტით.....	136
ურთა – აბასთუმანი.....	137
*** (მიღმა მჭმუნვარე ათასწლეულის)...	138
*** (ქარი რომ უხმობს).....	139
*** (გაკრთა სინათლე).....	140
*** (ანგელოზების ცრემლით დანამულ).....	141
შთამომავალი ჩემი.....	142
მადლი ღმერთს	143
*** (მიწის საშოში იკლაკნება).....	144
ერთაწმინდა.....	145
მითრიდატე.....	146
მართალს დღეს მიხვდი.....	147
მთლად ნუ მიენდობა სოფელს.....	148
*** (მომავლისკენ მიილტვის).....	149
პასუხი.....	150
ზამთარი.....	151
ვუმზერ და... ..	152
*** (ცერზე დავისვი „ჰორიზონტები“).....	153
იქმენ ნათელი	154
აღვანი.....	155
მიწისძვრა ტყეში.....	156

კახეთში	157
*** (ტყის დიდ ტაძარში)	158
ძილი	159
მეყოფა ესეც	160
წიწამურთან	161
ანდერსენი	162
ღამის პეიზაჟი	163
ისევ ისეა	164
*** (მტერთან კია არა...)	165
ატმის ხე	166
ო, სულო ჩემო	167
ჭრიჭინა	168
ბინდისფერია სოფელი	169
ვითარცა ვარდი იერი ქონას	170
ვხედავ	171
მზემ სხივი	172
შემოდგომა, ინდური ხურმები	173
ჩემო ოდიშო	174
მხარი მეცვალა	175
მიკეკლუცობს ქუჩაში წვიმა	176
9 აპრილი, 15 ივლისი, 1989 წელი	177
*** (ღმერთო მიშველე!)	178
გრიგოლ ორბელიანი	179

დაჭკნა სურვილი.....	180
საღამოა წყნარი და ჩუმი.....	181
აღმოსავლიდან.....	182
ზღაპარში ვხედავ.....	183
ემასსოვრებათ.....	184
*** (მხურვალე ქვიშაზე ბუღრაობს ქარი).....	185
და მაინც მტკივა... ..	186
*** (როგორც ფიქრობენ).....	187
ცა სამშვილდის	188
რუსთაველი	189
ლტოლვა	190
ო, ღმერთო როგორ გაგითამამდი	191
*** (შორს).....	192
ისევ მოლოდინი	193
აბელი და კაენი.....	194
არ ჩაგთვლიმოს.....	195
რას იზამ, კარგო	196
ამოწვდილი ცეცხლის მახვილით.....	197
ქადაგი.....	198
*** (ქრისტე ეგონა).....	199
როდესაც ღმერთებს ვესაუბრები.....	200
*** (საუკუნეთა ბჭეებს გაღივლის).....	201

მცხეთა	202
ყველა აქ არი.....	203
*** (ცა ტორებს სცემდა).....	204
ისევ მცხეთასთან.....	205
*** (რადგანაც ქვეყნად...)	206
აჩრდილები.....	207
*** (მზით და ღოდინით).....	208
ხაესი.....	209
გაზაფხულის წვიმები.....	210
ქვევრები	211
*** (ვიდაცას ესროლეს...).....	212
და მერე გვიან.....	213
*** (ღამის უბეში იღებს).....	214
დედა.....	215
დილა სოფელში	216
ჩემი მოთმენა.....	217
რეკავს ცისკარი.....	218
*** (ჭრიალებს ხერხი).....	219
მთები.....	220
მისი ხმა... ..	221
ღამე სასაფლაოზე.....	222
მწყემსები.....	223
*** (ფიქრების მაღალ ბოლში).....	224

ციცინათელა.....225

მეძახის ვიღაც.....226

*** (აჰა, მიწყნარდა ღაღადისი).....227

*** (ამაქვეყნიურ ამოებას).....228

*** (აღარ აღვიძებთ მოთქმა ზარების)..229

იამო სიტო.....230

*** (მთვარის ბილიკით).....231

პოეზიის ძაღლყურძენა232

ქრისტეს მხედარს და მწიგნობარს233

*** სიცოცხლეს და სიკვდილს234

ხილვა: “ათი ქალწული”235

მეცამეტე ცის თალი236

წეროების გადაფრენა237

*** მიყვარს სიკვდილს და
სიცოცხლის.....238

ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა239

*** გაგხადოთ სიკვდილის მოსასხამი....240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 58

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 58

გამომცემლობის
რედაქტორი – ციური პერიძე
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღუმბაძე
კორექტორი – დარეჯან გვალია
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიტაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com